

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра обліку та оподаткування
в галузях економіки

Факультет
обліку та аудиту

ЦИБА Вероніка Миколаївна

**ОБЛІК І КОНТРОЛЬ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ПІДПРИЄМСТВА:
ТЕОРІЯ, МЕТОДИКА, ПРАКТИКА**

Дипломна робота на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня
«Магістр»

Галузь знань 0305 «Економіка та підприємництво»

Спеціальність 8.03050901 «Облік і аудит»

Науковий керівник:

кандидат економічних наук,
доцент кафедри «Облік та оподат-
кування в галузях економіки»

Подольнчук Олена Анатоліївна

ВІННИЦЯ - 2017

ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет
обліку та аудиту

Кафедра обліку та оподаткування
в галузях економіки

Затверджую
Зав. кафедри _____
« ____ » _____ 2017 р.

ЗАВДАННЯ НА МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ

Студентці Цибі Вероніці Миколаївні

на тему «Облік і контроль інвестиційних процесів підприємства: теорія, методика, практика»

затверджена Наказом від «05» жовтня 2016 р., № 262- м

Календарний план виконання магістерської роботи

Структура роботи		Термін підготовки
ВСТУП		07.02.2017р.
РОЗДІЛ 1	ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	31.03.2017р.
РОЗДІЛ 2	СУЧАСНИЙ СТАН Й УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ПІДПРИЄМСТВАХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ГАЛУЗІ	28.04.2017р.
РОЗДІЛ 3	ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА КОНТРОЛЮ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМ ПІДПРИЄМСТВОМ	20.06.2017р.
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ		26.06.2017р.
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ		30.06.2017р.

Термін подання роботи на кафедру

для попереднього захисту «16» серпня 2017 р.

Завдання видав керівник «11» жовтня 2016 р.

Підпис _____

АНОТАЦІЯ

Предметом магістерського дослідження є сукупність теоретичних, методичних, організаційних й практичних засад обліку та контролю інвестиційних процесів в підприємствах сільськогосподарської галузі.

Об'єктом дослідження обрано діючу систему обліку та контролю інвестиційних процесів у ПП «Агрофірма Батьківщина».

Метою магістерської роботи є дослідження й обґрунтування теоретичних та організаційних засад бухгалтерського обліку та контролю інвестиційних процесів на підприємствах сільськогосподарської галузі за сучасних умов господарювання.

Відповідно до визначеної мети магістерської роботи було поставлено до вирішення наступні завдання: дослідити сучасний стан інвестиційних процесів в Україні та безпосередньо у аграрному секторі економіки; особливості сільськогосподарського виробництва, як передумови удосконалення методики обліку й контролю інвестиційних процесів; дослідити теоретичні та практичні підходи до економічної сутності фінансових та капітальних інвестицій; уточнити класифікацію об'єктів з капітального та фінансового інвестування; розглянути діючу методику обліку інвестиційних процесів й розробити пропозиції щодо удосконалення методики їх обліку; дослідити міжнародну практику обліку капітальних інвестицій та можливості застосування на вітчизняних підприємствах; розглянути методику формування інформації про капітальні інвестиції у фінансовій звітності у відповідності до НПСБО та МСФЗ; розглянути організацію та методику контролю інвестиційних процесів на досліджуваному підприємстві.

Ключові слова: інвестиції, капітальні інвестиції, фінансові інвестиції, облік, контроль, аудит.

Обсяг роботи становить 104 сторінки, включаючи 17 таблиць, 17 рисунків, 15 додатків та 110 бібліографічних джерел.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	10
1.1. Економічна сутність інвестицій, їх види та форми здійснення	10
1.2. Сучасний стан інвестиційних процесів в Україні та нормативно-правове забезпечення їх обліку та контролю	27
1.3. Погляди теоретиків та практиків щодо проблем обліку та контролю інвестиційних процесів	37
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН Й УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ПІДПРИЄМСТВАХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ГАЛУЗІ	41
2.1. Оцінка та інформаційне забезпечення інвестиційної діяльності	41
2.2. Організація та методика обліку капітальних інвестицій	48
2.3. Організація та методика обліку фінансових інвестицій	57
2.4. Трансформація вітчизняної практики обліку капітальних інвестицій до міжнародних стандартів	66
РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА КОНТРОЛЮ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМ ПІДПРИЄМСТВОМ	76
3.1. Контроль як інструмент управління інвестиційними процесами підприємства	76
3.2. Удосконалення методики контролю інвестиційних процесів підприємства	82
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	91
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	95
ДОДАТКИ	105

ВСТУП

Актуальність теми. Інноваційно-інвестиційні орієнтири, що пов'язані з стабілізацією й розвитком економічного зростання України, обумовлені курсом на європейську інтеграцію та вступом до Європейського Союзу, пов'язані з впровадженням упорядкованої системи обліку й контролю інвестиційних процесів. Удосконалення обліково-контрольного забезпечення інвестиційних процесів є вкрай важливим через недостатнє врегулювання чинної нормативно-законодавчої бази, постійне удосконалення способів й методів обліку й контролю в комп'ютеризованому інформаційному середовищі та активізацією співпраці вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників із потенційними інвесторами.

Найбільш вагомі наукові здобутки в частині обліково-контрольного процесів інвестиційної діяльності з капітального та фінансового напрямку знайшли своє відображення у наукових розробках як вітчизняних так і закордонних вчених, зокрема: В.В.Сопка, І.О.Бланка, Ф.Ф.Бутинця, С.Ф.Голова, Я.Д.Крупки, Л.М.Кіндрацької, І.М.Павлюка, Н.М.Ткаченко, М.Г.Чумаченка, С.Барнес, Глен А.Велш, Б.Нідлз, Д.Колдуелл, В.Ф.Палія та ін.

Не зважаючи на велику розроблюваність досліджень та напрацювань здійснених вітчизняними і закордонними науковцями з обліку та контролю інвестиційної діяльності, варто зазначити, що деякі методичні та організаційні питання, котрі стосуються формування прозорої й доступної бази вкрай важливої обліково-контрольної та аналітичної інформації в частині інвестиційних процесів капітального та фінансового інвестування, не містять однозначного їх рішення та мають потребу у більш детальному комплексному дослідженні. Разом з тим, комплексне дослідження системи обліку і контролю інвестиційних процесів з фінансового інвестування фактично залишилися поза увагою переважної більшості фахівців. Які з цього напрямку розглядають тільки методологічну частину та теоретичне застосування у вітчизняній практиці.

Відтак, системне дослідження обліково-контрольного забезпечення управління інвестиційними процесами є актуальним у теоретичному і практичному аспектах, що зумовило вибір теми магістерського дослідження, визначило його мету і завдання.

Мета і завдання дослідження. Метою здійсненого магістерського дослідження є обґрунтування методологічних засад і методичних підходів та розроблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення системи бухгалтерського обліку та контролю інвестиційних процесів на підприємствах агропромислового комплексу України, зокрема у сільськогосподарському підприємстві ПП «Агрофірма Батьківщина» за нинішніх умов ведення господарської діяльності.

Для досягнення мети магістерської роботи поставлено на вирішення такі теретико-методологічні й практичні завдання:

- проаналізувати стан розвитку інвестиційної діяльності на підприємствах України, зокрема і сільськогосподарської галузі, як передумови удосконалення методики обліку і контролю інвестиційних процесів;
- дослідити теоретичні й практичні підходи до економічної сутності інвестиційних процесів в частині капітального та фінансового спрямування;
- уточнити класифікацію об'єктів фінансового та капітального інвестування підприємств сільськогосподарської галузі та визначити місце та значущість бухгалтерського обліку в підвищенні ефективності управління інвестиційними процесами;
- здійснити дослідження щодо діючої методики обліку фінансових та капітальних інвестицій сільськогосподарського підприємства та розробити пропозиції в частині вдосконалення системи обліку наявності, формування та використання інвестиційних ресурсів;
- дослідити міжнародну практику обліку капітальних інвестицій та можливість застосування на вітчизняних підприємствах;
- дослідити організацію та методику контролю інвестиційних процесів та здійснити оцінку ефективності здійснених витрат на капітальні інвестиції

досліджуваним підприємством.

Об'єктом дослідження є діюча система обліку та контролю інвестиційних процесів з капітального та фінансового інвестування у ПП «Агрофірма Батьківщина».

Предмет дослідження - сукупність теоретичних, методологічних, організаційних і практичних засад обліково-контрольного забезпечення інвестиційних процесів сільськогосподарської галузі.

Методи дослідження. Методи дослідження базуються на загальнонаукових і фундаментальних положеннях економічної теорії та бухгалтерської науки зокрема. В процесі здійснення дослідження було використано такі наукові методи: теоретичне узагальнення, діалектичний і системний методи, методи індукції, дедукції, синтезу, аналізу, узагальнення, порівняння, та інше. Методи індукції, дедукції, абстракції та формальної логіки застосовано для визначення сутності й змісту категорійних визначень, а метод порівняння – для виявлення можливостей використання зарубіжного досвіду обліку капітальних інвестицій у вітчизняній обліковій практиці.

В інформаційну базу дослідження входять: наукові джерела (монографії, наукові статті, матеріали науково-практичних конференцій і семінарів); офіційні документи (нормативно-правові акти з питань організації бухгалтерського обліку та контролю інвестиційної діяльності підприємств, міжнародні та вітчизняні стандарти бухгалтерського обліку і звітності; офіційні матеріали Державної служби статистики; дані офіційної звітності ПП «Агрофірма Батьківщина», Інтернет-ресурси; власні розробки магістранта.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних положень та розробці науково обґрунтованих практичних рекомендацій щодо вдосконалення обліку та контролю інвестиційних процесів в системі управління підприємствами сільськогосподарської галузі, зокрема у ПП «Агрофірма Батьківщина».

Основними науковими результатами, що отримані у результаті дослідження та виносяться на захист, є:

удосконалено:

- класифікацію фінансових та капітальних інвестицій за їхнім цільовим призначенням в аналітичному обліку з подальшим узагальненням у звітності підприємства, що надасть змогу обрати відповідну методику обліку й сприятиме отриманню достовірного інформаційного забезпечення для прийняття обґрунтованих інвестиційних рішень та підвищення гнучкості інвестиційної політики підприємства;

- документальне оформлення господарських операцій з капітальними інвестиціями шляхом розроблення додатку до «Акта приймання відремонтованих, реконструйованих основних засобів», що створить належні умови для посилення функцій контролю за невикористаними в процесі ремонту матеріальними цінностями;

- діючу систему обліку інвестиційних процесів з капіталовкладень у: придбання та поліпшення основних засобів з застосуванням аналітичних рахунків другого, третього та подальшого порядку для одержання деталізованої інформації про витрати з капітального інвестування;

- існуючу методику складання фінансової звітності в частині узагальнення інформації про інвестиційні процеси підприємства з капітального інвестування у відповідних формах фінансової звітності з використанням положень міжнародних стандартів фінансової звітності та бухгалтерського обліку (МСФЗ та МСБО);

- методику контролю операцій з фінансового та капітального інвестування, з виділенням об'єктів внутрішнього контролю в частині інвестиційних капіталовкладень, джерела інформації, методичні прийоми та реалізацію результатів здійсненого контролю, що надає можливість посилити якість облікової інформації, управлінські функції та визначати економічну оцінку результатів вкладених інвестиційних ресурсів.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що впровадження розроблених пропозицій щодо обліку та контролю інвестиційних процесів у практику підприємств сільськогосподарської галузі, у тому числі і

ПП «Агрофірма Батьківщина» спонукає до активізації інвестиційної активності та дозволяє мінімізувати обробку облікової інформації з отриманням оперативних та достовірних аналітичних показників для потреб системи управління фінансовими та капітальними інвестиціями.

Апробація результатів магістерської роботи. Наукові положення основних результатів дослідження та їх практичне значення, викладені в роботі доповідалися, обговорювалися й одержали позитивну оцінку, пройшли апробацію шляхом участі у науково-практичних конференціях та наукових семінарах ВНАУ.

Публікації. За темою магістерського дослідження одноосібно опублікувані тези доповіді «Організаційне забезпечення обліку капітальних інвестицій» за матеріалами II Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених Вінницького національного аграрного університету «Проблеми економічного, облікового, контрольного і аналітичного забезпечення управління підприємством» (8 грудня 2016р.).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Економічна сутність інвестицій, їх види та форми здійснення

Неоднозначний вплив інвестиційних процесів на економічний розвиток країни, вимагає суттєвого дослідження та розкриття значення всіх видів інвестицій, котрі вкладаються в будь-які підприємства, у тому числі і сільськогосподарські. За сучасних умов економічного розвитку України як в цілому, так і підприємств сільськогосподарської галузі, визначається досить низьким рівнем капіталізації, високим рівнем зношування основних засобів. За таких обставин особливої уваги потребує розробка механізму залучення інвестицій в основний капітал сільськогосподарських підприємств, так як інвестиції створюють механізм, котрий необхідний для фінансування підвищення і розвитку економіки нашої країни. Даний процес вимагає особливого, поміркованого врегулювання інвестиційного клімату в країні.

Інвестиції — це невід'ємна частина ринкових відносин, основна цільова направленість яких полягає в стійкому, поступовому та регулюючому розвитку суспільного виробництва.

Недооцінка ролі інвестиційної діяльності або навіть звуження її функцій неминуче призведе до диспропорції економічного розвитку та загостренню протиріч суспільного розвитку [40].

Поняття «інвестиції» або «інвестиція» має своє походження від англійського слова «to invest», що означає «вкладати», «огортати», яке має своє походження від латинського слова «investio», тобто «одягаю».

Інвестиційна діяльність є домінуючою умовою функціонування будь-якого господарюючого суб'єкта, у тому числі і сільськогосподарського. Окрім того, інвестування виступає провідною ланкою ланцюга на шляху до зміни вартості з головною метою нагромадження капіталу при здійсненні діяльності: за основоположним принципом: ресурси - вкладення – результат.

В даний час поняття «інвестиції» має неоднозначне значення та трактується у зарубіжній й вітчизняній юридичній і економічній літературі по різному, виходячи із самої природи інвестицій та потреб їх вкладення.

Загалом, у Законі України «Про інвестиційну діяльність» під інвестиційною діяльністю розуміється сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій [79]. Дане формулювання характеризує найбільш загальні риси інвестиційної діяльності як на державному так і на макроекономічному рівні.

Інвестиції - це всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект [79]. До таких цінностей відносяться:

- кошти, цільові банківські вклади, паї, акції та інші цінні папери, рухоме і нерухоме майно;
- майнові права, пов'язані з авторським правом, досвідом та іншими видами інтелектуальних цінностей;
- сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, навичок і виробничого досвіду, необхідного для організації того чи іншого виду виробництва, але незапатентованого («ноу-хау»);
- права користування землею, водою, ресурсами, будівлями, спорудами, устаткуванням, а також інші майнові права [92].

Інвестиційні процеси майже завжди орієнтуються на майбутнє й загалом високоспеціалізовані. Тобто, придбані за їхній кошт капітальні блага окупаються не одразу, а це, в свою чергу, робить здійснені інвестиції досить ризикованими. Термін від проектування інвестиційних процесів до повноцінного запровадження у виробництво коливається від трьох до п'яти років, а тому потрібно врахувати та передбачати всі особливості попиту у далекій перспективі. Майбутнє збільшення капіталу, тобто його приріст унаслідок його інвестування покриває понесені втрати від інфляційних

процесів та недоодержання прибутку, у випадку вкладення цього капіталу в банк, у вигляді відсотків. Загалом процес інвестування можна представити у вигляді наступної схеми, яка запропонована Крупкою Я.Д. (рис.1.1).

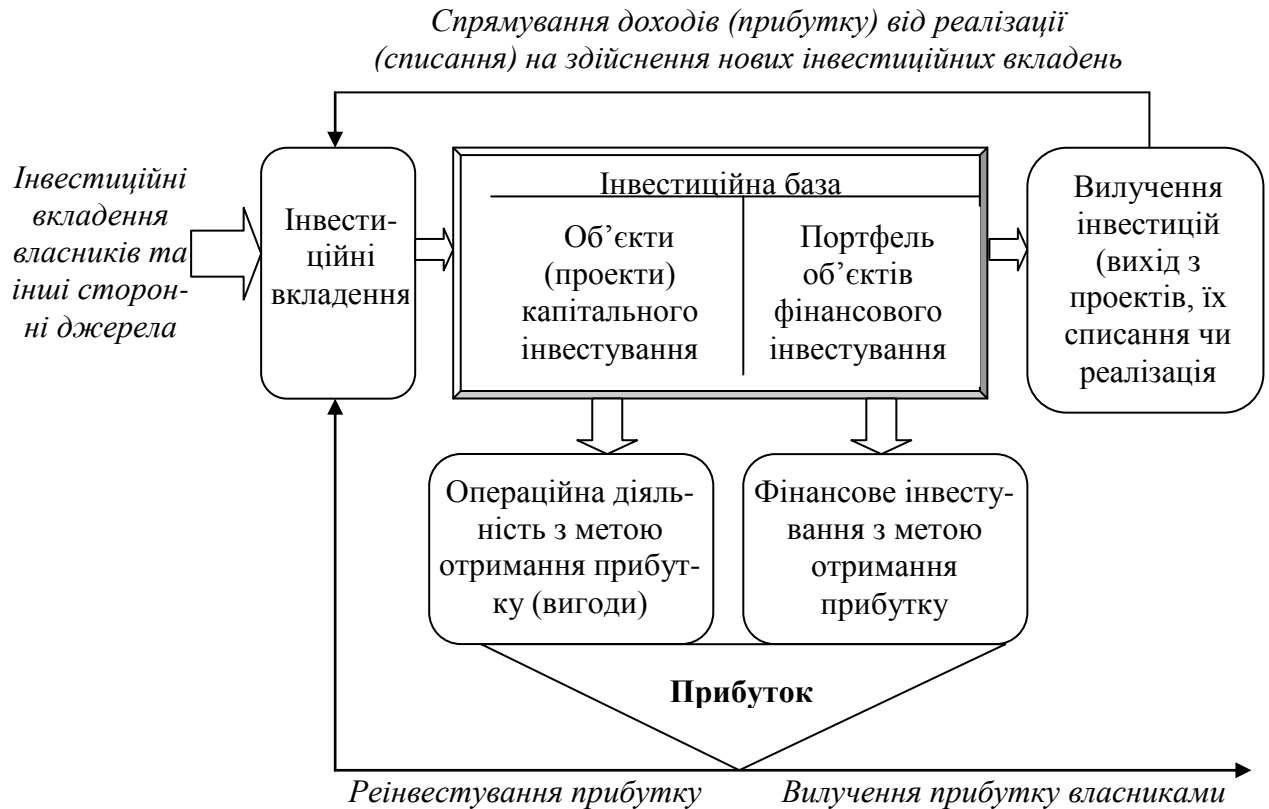

Рис. 1.1. Схема інвестиційної діяльності підприємства [39]

Загально визнано, що основним джерелом збільшення капіталу й основним мотивуючим чинником процесу інвестування є звичайно прибуток. Ці два процеси, а саме: вкладення капіталу й одержання прибутку загалом здійснюються за трьома відмінними одна від одної моделями:

I - рівномірне, пошагове вкладання капіталу з отриманням суми прибутку одразу після закінчення інвестиційних вкладень;

II - вкладення капіталу відбувається паралельно з отриманням суми прибутку;

III - вкладення капіталу відбувається з циклічними проміжками, а тому отримання прибутку здійснюється через певний проміжок часу.

За використання першої моделі інвестування, прибуток отримується одразу ж після закінчення інвестиційних вкладень у повному об'ємі; при другій моделі

інвестування, прибуток може бути одержаний при умові повного завершення вкладення інвестиційних коштів; основна ідея третьої моделі полягає у тому, що між періодом інвестування й отриманням суми прибутку повинен минути певний проміжок часу, котрий на пряму залежить від самої форми інвестування та специфічних особливостей притаманних інвестиційному проекту.

Здійснюючи інвестиційні процеси господарюючі суб'єкти, що займаються бізнесом повинні враховувати всі можливі варіанти, що є джерелами формування інвестиційних ресурсів, з метою найефективнішого фінансування інвестицій, які згруповані у три групи: власні джерела, залучені джерела й позичені (рис. 1.2).

Рис. 1.2. Головні джерела фінансування інвестиційних процесів

Існуючі розбіжності у трактуванні самого поняття «інвестиції» обумовлені в першу чергу завданнями досліджень окремих науковців, а також багатогранністю сторін цієї економічної категорії. В сучасній економічній літературі окреслено чотири групи трактуванню поняття «інвестиції»:

1) інвестиції, котрі здійснюються на підставі платежів, тобто потік оплат й виплат (витрат), які розпочинаються із самих виплат (витрат);

2) інвестиції, котрі здійснюються на основі майна і розглядаються авторами як процес перетворення майнового капіталу в предмети майна, які входять до складу активу балансу господарюючого суб'єкта, зокрема і цінні папери;

3) комбіноване або ж комбінаторне поняття інвестицій, котрі є безпосередньо вкладеннями, які спрямовуються на розширення бізнесу або ж створення певних умов з метою підвищення його ефективності функціонування. Я.Д. Крупка Я.Д. в основу даного підходу включає наступні типи інвестицій, а саме:

- для заміни або ж підтримки рівня обладнання;
- на розширення шляхом збільшення виробничих потужностей;
- на розширення діяльності шляхом створення нових видів;
- на науково-дослідні роботи;
- на просування товару і рекламу;
- на участь у капіталі інших підприємств;
- обов'язкові інвестиції (інвестиції для запобігання забруднення навколишнього середовища, інвестиції в соціальну сферу тощо);
- стратегічні інвестиції (інвестиції, пов'язані з поглинанням підприємств або розширенням капіталу за кордоном);

4) інвестиції, які визначаються на основі диспозиційного поняття, — процес інвестування, що передбачає зв'язок з фінансовими засобами, завдяки чому зменшується рівень вільного розпорядження ними підприємством [39].

В умовах сьогодення, низка різних за змістом трактувань терміну «інвестиції» у вітчизняній й закордонній літературі приводить до нерегульованості певних моментів в частині самої сутності, визнання, оцінки, а також обліку інвестиційних процесів.

Здійснивши узагальнення різних за змістом підходів до трактування та визнання самої сутності інвестицій, і для потреб системи бухгалтерського обліку можна окреслити наступні суттєві ознаки інвестицій:

- здійснення інвестиційних процесів вимагає застосування різнобічних інвестиційних ресурсів, котрі підлягають як кількісному так і вартісному виміру;
- реалізація інвестиційних процесів заздалегідь передбачає створення або збільшення блага, що загалом призводить до поповнення капіталу;
- потенційна природа та здатність інвестиційних процесів приносити доходи, натомість сам розмір доходу визначають на підставі здійсненого обсягу вкладених ресурсів;
- процес інвестування, загалом завжди пов'язаний із перетворенням частки вже накопиченого капіталу в певні види активів господарюючого суб'єкта тобто підприємства;
- на протязі життєвого циклу здійснення інвестиційного процесу саму функцію інвестування можуть здійснювати невилучені з оборту ресурси у формі реінвестування.

На підставі узагальнення змісту та основних підходів до тлумачення у вітчизняній та закордонній спеціальній економічній літературі терміну «інвестиції» стає зрозумілим той факт, що всі підходи вчених-економістів до таких трактувань пов'язані з економічною або фінансовою стороною.

У нормативно-правових актах, котрі трактують поняття інвестицій з економічної точки зору, визначення інвестицій — це створення, розширення основного капіталу або ж на основі фінансового визначення інвестицій — всі види активів, що вкладаються у підприємницьку діяльність з метою отримання доходу [79].

На нашу думку, трактування інвестицій має бути однозначним, і в обов'язковому порядку має враховувати економічний зміст інвестицій. Для потреб облікового, контрольного та аналітичного відображення інвестиційних процесів до інвестицій варто відносити: грошові кошти, майно та інтелектуальні цінності, котрі вкладаються в об'єкти різних видів діяльності та мають на меті створення або ж поповнення капіталу, що забезпечить реалізацію інвестиційного проекту (створення самого підприємства).

Наведене визначення уможлиблює розгляд інвестицій як закономірний процес утворення або ж поповнення капіталу для реалізації інвестиційного проекту, який походить із основоположної мети - створення підприємства.

Всі інші операції, пов'язані із інвестиційними ресурсами повинні розглядатися як неминучий процес, що забезпечує реалізацію інвестиційних проектів, особливості котрого окреслюють його інвестиційну привабливість, що є беззаперечним фактором для залучення інвестиційних ресурсів.

Для потреб ефективного управління інвестиційними процесами потрібно мати систематизацію їх термінології. Здійснивши глибокий аналіз літературних джерел, можна зробити висновок, що є істотні розбіжності в частині класифікації інвестицій та їхніх ознак. Загалом на даний час, провідні вчені – економісти окреслюють декілька головних класифікаційних ознак (від 2 до 15).

Найбільшу кількість класифікаційних ознак наводить Бланк І.А, який зазначає, що це - об'єкт вкладення капіталу, характер участі в інвестиційному процесі, відтворювальна спрямованість, рівень доходності, відношення до інвестора, період інвестування, взаємозв'язок, рівень прибутковості, рівень інвестиційного ризику, рівень ліквідності, форма власності інвестора, характери використання капіталу в інвестиційному процесі, регіональне джерело залучення капіталу, регіональна спрямованість капіталу та галузева спрямованість інвестицій [7].

Вагоме значення для розкриття характеристики інвестицій має їх визначення за різними видами та за окремими ознаками. За об'єктами вкладання коштів тобто майна, вирізняють інвестиції фінансові й капітальні.

У відповідності до видів виділяють реальні та фінансові інвестиції. Певна група авторів дану класифікацію узагальнює виходячи із ознак в частині форми інвестування [97]. Проте, форма інвестування має надавати характеристику способу здійснення інвестування (грошова, майнова, інтелектуальна, чи у формі оренди, лізингу, селенгу та ін.). Розподіл інвестицій на реальні й фінансові базується на основній класифікації, в основу якої покладено ці види інвестицій, а також форма внесення коштів, окрім того в основі цієї

класифікації є визначеність об'єктів щодо вкладення капіталу, участь інвестора у процесі реалізації інвестицій, спосіб вкладення і повернення капіталу.

Фінансові інвестиції трактують як вкладення коштів у різні фінансові інструменти, фондові (інвестиційні) цінні папери, соціальні (цільові) банківські вклади, депозити, паї та ін., а капітальні інвестиції — це такі, які передбачають придбання будинків, споруд, машин та інших об'єктів основних засобів і нематеріальних активів, які підлягають амортизації [10].

Певна група вчених-економістів, інвестиції в нематеріальні активи розподіляють на: інноваційні та інтелектуальні. Причому, «інноваційні інвестиції – це вкладення в нововведення». В умовах стабільного розвитку економіки всі інвестиції мають бути інноваціями. Загалом, інноваційна форма інвестування складається із інтелектуальних інвестицій.

Інтелектуальні інвестиції – це вкладення в об'єкти інтелектуальної власності, що впливають з авторського права, винахідницького права, права на промислові зразки і корисні моделі [15].

Інноваційне інвестування в нематеріальні активи може відбуватися двома основними формами:

– шляхом придбання готової науково-технічної продукції та інших прав (придбання патентів на наукові відкриття, винаходи, промислові зразки і товарні знаки; придбання ноу-хау; придбання ліцензій і т. ін.);

– шляхом розроблення нової науково-технічної продукції (як на підприємстві, так і за його замовленням у відповідних інжинірингових фірмах) [20].

Дослідження поділу інвестицій у відповідності до форм власності, дає підставу стверджувати, що існує ряд суттєвих відмінностей у видах цієї ознаки. Загалом вирізняють: державні, приватні, іноземні та спільні.

За періодом інвестування загалом виділяють наступні інвестиції короткострокові й довгострокові, однак існує і інша класифікація: короткострокові, середньострокові та довгострокові.

Національним банком України, встановлена та затверджена наступна

класифікація: короткострокові (до 1 року), середньострокові (від 1 до 3 років) та довгострокові (понад 3 роки).

За відтворювальним спрямуванням вирізняють: валові та чисті інвестиції. У відповідності до цієї класифікації, валовими інвестиціями є обсяг спрямованих інвестованих ресурсів на відтворення у певному періоді; фонд відновлення, кошти якого формують нові виробничі фонди, а також він є джерелом чистих інвестицій.

За характером участі інвестора виділяють прямі та портфельні інвестиції.

Прямі інвестиції здійснюються без участі фінансових посередників безпосередньо у виробничі фонди з метою отримання частки доходу. Дані інвестиції наперед вбачають безпосередню участь самого інвестора у визначенні об'єкту інвестування й внесення ним будь-яких цінностей на підставі угоди інвестування. Загалом, прямими рахуються інвестиції, котрі формують від 10 до 25 % капіталу фірми й надають право на безпосередню участь в управлінні підприємством.

Портфельна інвестиція являє собою господарську операцію, котра вбачає придбання цінних паперів, деривативів, а також інших фінансових інструментів за грошові кошти на фондовому ринку, за виключенням певних операцій, що пов'язані із процесом купівлі акцій, як безпосередньо платником податку, так особами, що з ним пов'язані, в обсягах, які більше 50 % від загальної суми акцій, котрі емітовані іншою юридичною особою, і які мають приналежність до прямих інвестицій.

Головною особливістю портфельних інвестицій являється те, що вони заздалегідь передбачають тільки одержання інвестором дивідендів на цінні папери, проте даний інвестор не має прав на участь в управлінні підприємством.

За ступенем ризику інвестиції поділяють на: безризикові та ризикові. Окрім того, за критеріями оцінки ступеня ризику їх поділяють на: допустимий ризик, тобто є імовірність втратити всю суму прибутку, що очікується отримати; критичний ризик – втрата валового доходу, що очікується до

отримання після реалізації проекту; ризик катастрофічний – втрачання всіх активів, що призводить до банкрутства інвестора.

За критерієм спрямування дій вирізняють: нетто-інвестиції – поршочергові інвестиції, котрі спрямовуються на запровадження проекту; екстенсивні інвестиції, головним напрямком їх запровадження є стрімке збільшення виробничого потенціалу; реінвестиції – прибуток, котрий спрямовується на розширення виробництва підприємства. Окрім того, виділяють реальні реінвестиції – вкладання коштів в основний й обіговий капітал підприємства, а також фінансові реінвестиції – спрямування коштів на вкладення в цінні папери.

В залежності від характеру здійснення процесу інвестування розрізняють:

- активні інвестиції, котрі безпосередньо пов'язані із запровадженням нової техніки, або нових технологій чи випуском продукції нових видів ;
- пасивні інвестиції, котрі мають на меті забезпечити підтримку відповідного рівня прибутковості та в цілому обсягів діяльності.

Розглядаючи класифікацію інвестицій, що залежать від джерел фінансування вирізняють: власні кошти інвестора, залучені чи позичені. Проте, відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність», встановлено, що інвестиційна діяльність також може проводитися за рахунок таких джерел як: власні фінансові ресурси інвестора (прибуток, амортизаційні відрахування, відшкодування збитків від аварій, стихійного лиха, грошові нагромадження і заощадження громадян, юридичних осіб тощо); позикових фінансових ресурсів інвестора (облігаційні позики, банківські та бюджетні кредити); залучених фінансових ресурсів інвестора (кошти, одержані від продажу акцій, пайові та інші внески громадян і юридичних осіб); бюджетних інвестиційних асигнувань; безоплатних та благодійних внесків, пожертв організацій, підприємств і громадян [79].

На регіональному рівні також інвестиції розділяють на внутрішні, закордонні й іноземні:

- 1) внутрішні – вкладання капіталу здійснюється господарюючими

суб'єктами нашої держави;

2) закордонні, це вкладання коштів в інвестовані об'єкти, що розташовані за межами нашої держави (купівля цінних паперів закордонних компаній, чи майна та інше).

3) іноземні, це безпосереднє вкладання капіталу юридичними чи фізичними особами іноземних держав, міжнародними державними і недержавними організаціями.

За рівнем залежності від суми прибутку вирізняють автономні й похідні інвестиції. Похідні інвестиції пропорційно залежні від динаміки обсягу чистого прибутку через процес його розподілу на дві частини: споживання й заощадження. Автономні інвестиції визначають вкладення капіталу, котре обумовлено низкою чинників, і які не мають відношення до формування і розподілу чистого прибутку (як приклад це природоохоронні заходами).

Здійснюючи дослідження інвестиційних потреб підприємства, доцільно враховувати:

- інвестиції, котрі потрібні для здійснення інвестиційного проекту, тобто прями інвестиції;
- супутні інвестиції, тобто ті інвестиції вкладаються в об'єкти, що безпосередньо пов'язані з головним об'єктом;
- інвестиції, котрі здійснюються у науково-дослідні роботи.

Доведено, що структура джерел фінансування інвестиційної діяльності змінюється залежно від фази ділового циклу підприємств: частка внутрішніх джерел знижується в періоди пробудження та підйому, коли підвищується інвестиційна активність, і зростає в періоди економічного спаду, що зумовлено зменшенням масштабів інвестування та подорожчанням кредитних ресурсів [57].

Інвестиції можуть мати безпосереднє відношення як до циклу створення нової продукції (ресурсу, послуги), так і його окремих елементів (стадій): науково-дослідні роботи, проектно-конструкторські роботи, виробництво, розширення, модернізація чи реконструкція уже діючого виробництва, або ж організація нового виду виробництва чи випуск нової продукції.

Для більш детального вивчення структури та змісту інвестицій здійснюють їх класифікацію за певними ознаками. Узагальнену класифікацію інвестицій для потреб управління інвестиційними процесами наведено на рис.1.3.

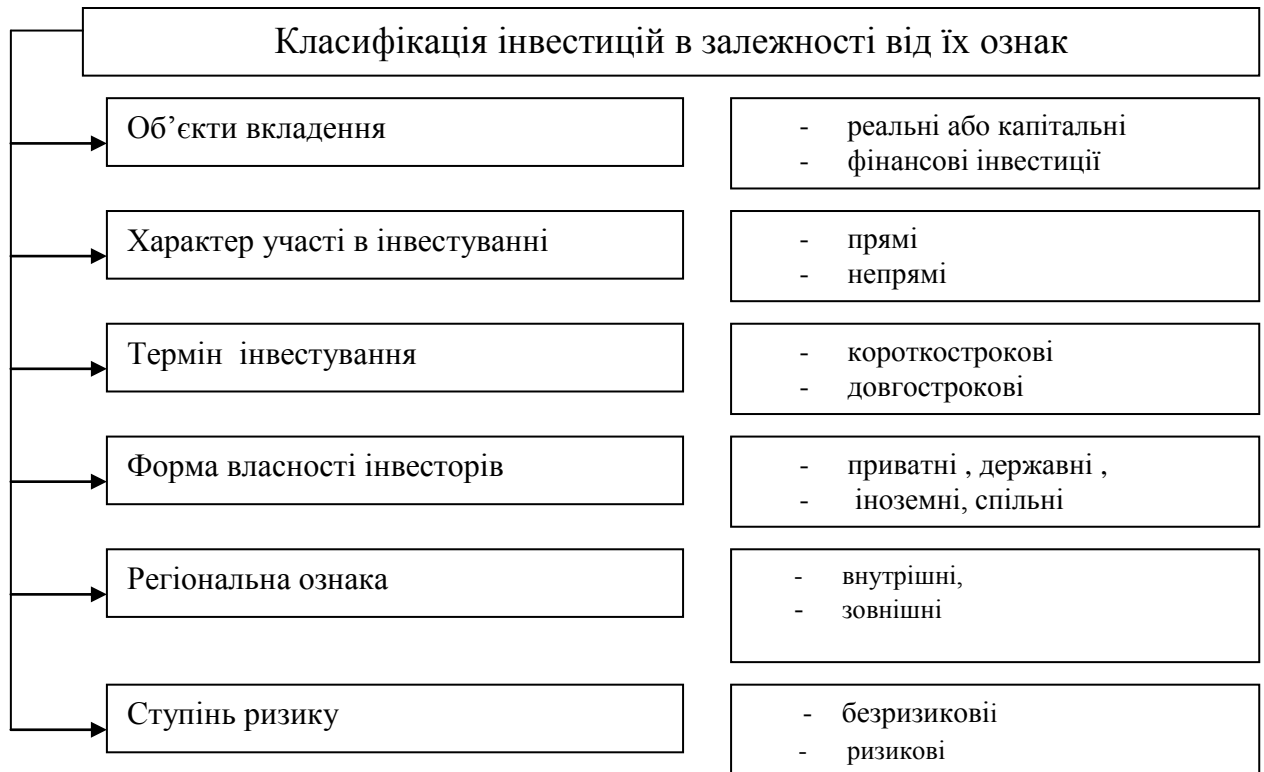

Рис. 1.3. Класифікація інвестицій за різними ознаками

У відповідності до ПСБО 12 «Фінансові інвестиції» здійснюється розмежування фінансових інвестицій відповідно до їх видів та певних класифікаційних ознак, основними з яких є:

- термін утримання;
- відношення до права власності;
- мета утримання;
- міра впливу інвестора на об'єкт інвестування [65].

Ціла низка інших нормативних документів дозволяє здійснювати їхній поділ на: фінансові інвестиції у відповідності до форм власності об'єкта інвестування; за напрямками інвестування; для потреб оподаткування; регіональною ознакою та ін.

Групування фінансових інвестицій здійснюють за такими стратегічними спрямуваннями:

- інвестиційні операції з традиційними інструментами;
- придбання похідних цінних паперів (деривативів);
- депозитні операції підприємств;
- пайова участь у спільних підприємствах.

Загалом, спрямування фінансових інвестицій більшості підприємств за останній проміжок часу орієнтований на ринок цінних паперів. Різні інструменти даного ринку утворюють на даний час біля 90% від загального обсягу фінансових інвестицій підприємств.

В частині депозитних операцій, то слід зазначити, що це одна з найбільш прогресивних форм вкладення тимчасово вільних грошових коштів підприємства.

Натомість, депозитні операції передбачені для короткострокового вкладання капіталу, і головна їх мета - генерування інвестиційного прибутку.

Пайова (дольова) участь у спільних підприємствах має багато спільного і схожа до реального інвестування, проте вона є менш капіталоємною і більш оперативною.

Зазвичай, інвестор, коли використовує цю форму фінансового інвестування, то заздалегідь визначає мету не стільки отримання високого рівня доходу, як встановлення прямого впливу на фінансово-господарську суб'єкта господарювання.

В залежно від цілей процесу інвестування, строку перебування на підприємстві й ліквідності, фінансові інвестиції розподіляють на довгострокові та поточні.

Довгострокові інвестиції, свою чергу поділяють на:

- інвестиції, які утримуються до їх погашення;
- інвестиції в асоційовані й дочірні підприємства;
- інвестиції у спільну діяльність;
- інші фінансові інвестиції.

Поточні інвестиції це:

- еквіваленти грошових коштів;

- інші поточні фінансові інвестиції.

Під довгостроковими фінансовими інвестиціями розуміють фінансові інвестиції терміном понад один рік, а також ті інвестиції, які не можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент часу.

Поточні інвестиції являють собою фінансові інвестиції терміном, який не перевищує одного року, і які можуть вільно реалізуватися в будь-який час (окрім інвестицій, котрі відносяться до еквівалентів грошових коштів).

Фінансові інвестиції можуть бути класифіковані як еквіваленти, якщо вони:

- можуть вільно конвертуватися у визначену суму грошових коштів;
- можуть характеризуватися незначним ризиком в частині зміни вартості;
- мають короткий термін щодо їх погашення, наприклад на протязі трьох місяців.

Еквіваленти грошових коштів, загалом утримують з метою погашення короткострокових зобов'язань, а не для інвестиційних потреб.

До інших поточних інвестицій слід віднести:

- 1). Інвестиції, термін яких менше за один рік (крім еквівалентів грошових коштів).
- 2). Інвестиції в асоційовані й дочірні підприємства, котрі були придбані і утримуються з метою їх продажу на протязі 12 місяців.
- 3). Інвестиції у спільну діяльність, котрі придбані і утримуються для подальшого продажу на протязі 12 місяців.

В залежності від виду придбаних паперів, фінансові інвестиції розглядають як пайові та боргові.

Розглянемо основні ознаки, притаманні пайовим фінансовим інвестиціям, що розглядаються науковцями :

- засвідчують право власності підприємства на частку у статутному капіталі емітента корпоративних прав;
- виступають у вигляді пайових цінних паперів (акцій) або внесків до

статутного капіталу інших підприємств;

- мають необмежений термін обігу;
- утримуються підприємством з метою одержання доходу за рахунок дивідендів або придбані з метою перепродажу чи одержання доходу за рахунок зростання ринкової вартості інвестицій [12].

На відміну від пайових, боргові фінансові інвестиції не надають права власності. До них відносять інвестиції, які:

- виступають як боргові цінні папери (облігації);
- мають боргову природу;
- мають установленний термін обігу;
- утримуються підприємством до їх погашення з метою одержання доходу у вигляді відсотків або придбані з метою перепродажу й одержання доходу за рахунок зростання ринкової вартості інвестицій [7].

Найбільша частка матеріальних й нематеріальних необоротних активів надходить на підприємство в результаті здійснення капітальних інвестицій, котрі є основним джерелом простого та розширеного відтворення.

Класифікацію капітальних інвестицій здійснюють за такими ознаками у відповідності до:

- структури (капітальне будівництво, придбання основних засобів, придбання інших НМА, формування основного стада);
- призначення (капітальні інвестиції, котрі здійснюються для потреб виробничої та невиробничої сфери);
- ступеня готовності (завершені об'єкти, незавершене виробництво);
- способом організації (господарський спосіб, підрядний чи змішаний).

Узагальнена класифікація об'єктів бухгалтерського обліку капітальних та фінансових інвестицій в системі управління господарюючим суб'єктом відображає найбільш суттєві їх ознаки і дає змогу оцінити перспективи вкладення інвестиційних ресурсів.

На рис. 1.4 нами запропонована структурно-логічна модель інвестування, що враховує ринковий механізм, правову основу, структурні форми та інші

параметри, котрі вкладаються у поняття і сутність інвестицій, для використання в інвестиційних процесах підприємства.

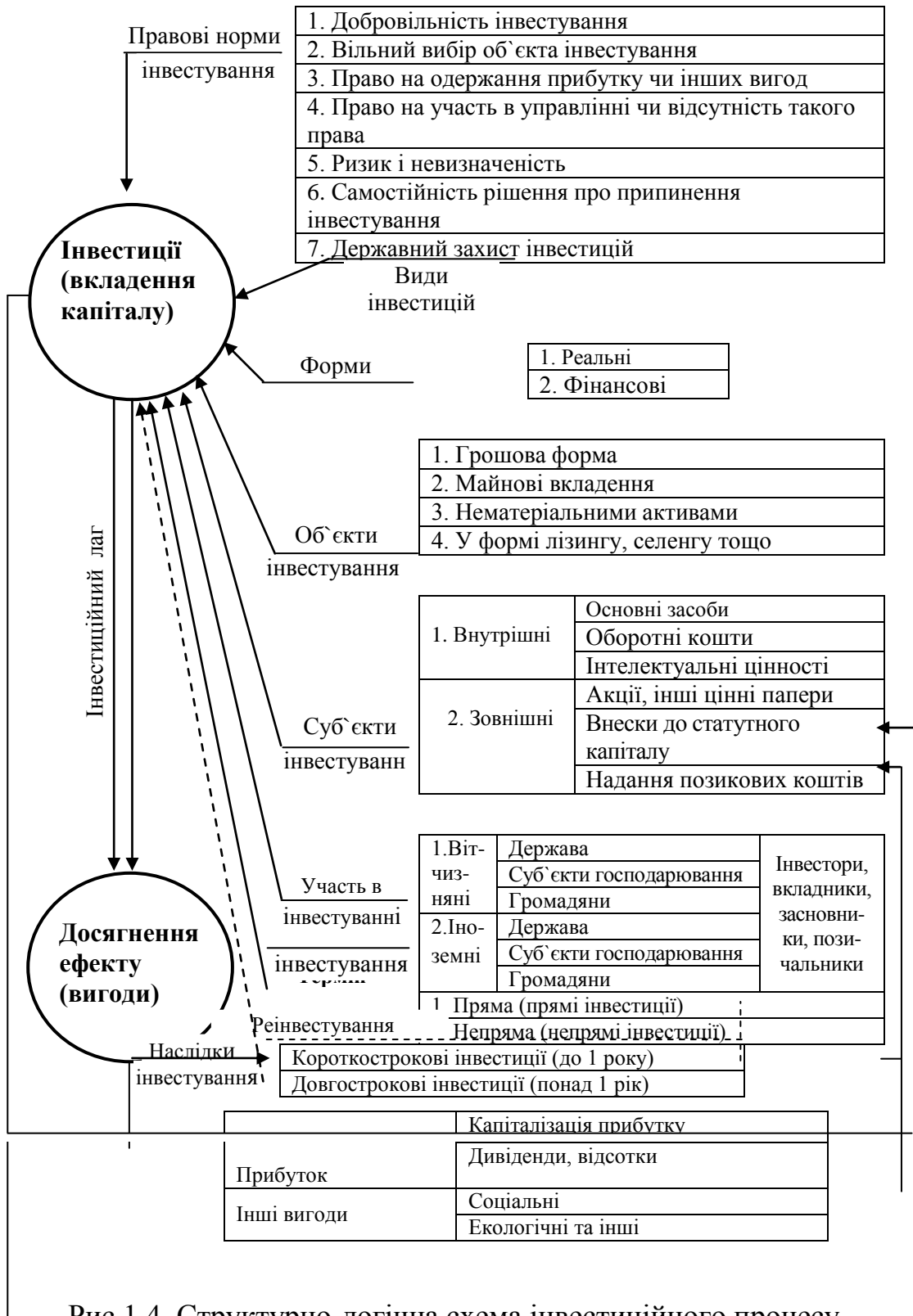

Рис.1.4. Структурно-логічна схема інвестиційного процесу

Розглядаючи дану модель, чітко прослідковується взаємозв'язок між двома складовими частинами, котрі визначають економічну сутність

інвестування, - тобто вкладення капіталу й отримання вигоди. Дані складові окреслюють рамки одного і того ж інвестиційного циклу і в часовому вимірі створюють інвестиційний лаг, тобто проміжок часу, який виникає між вкладенням капіталу і одержанням вигоди. Слід відмітити, що здійснені інвестиції в діюче підприємство за рахунок власних джерел фінансування таких як капіталізація прибутку, в практичній діяльності важко окреслити окремими циклами з зазначенням моменту від початку вкладення капіталу до отримання ефекту, тривалість інвестиційного лага. А от самоінвестування підприємства можна визначати як безперервний процес, що забезпечує нагромадження капіталу за рахунок власних фінансових ресурсів.

Окрім того, дана модель встановлює основні правові норми, котрі є притаманними як для міжнародної, так і для вітчизняної практики інвестування. До таких норм слід віднести: добровільність і вільний вибір об'єктів інвестування, право на одержання певних вигод, ризик і невизначеність, самостійність рішення про припинення інвестування, державний захист інвестицій.

На основі узагальнення різних визначень поняття й сутності інвестицій можна окреслити ряд специфічних рис, які характеризують інвестиційні процеси:

по-перше, інвестиційний процес вимагає значних фінансових витрат;

по-друге, економічна вигода, віддача від інвестицій в основному може бути отримана лише у майбутньому на етапі експлуатації об'єкту інвестування;

по-третє, при очікуванні результатів від здійснених інвестицій можуть виникати певні елементи ризику й невизначеності;

по-четверте, ті вкладення, які спрямовуються в конкретне підприємство у вигляді будівництва, придбання основних засобів, розширення економічного потенціалу, визнаються з позицій даного суб'єкта, як інвестиції капітального характеру.

Економічні показники розвитку нашої держави, у тому числі і у аграрній сфері в даний час визначають, що пріоритетною формою інвестиційних

процесів є капітальне інвестування, що займає левячу частку в інвестиційній політиці підприємств.

1.2. Сучасний стан інвестиційних процесів в Україні та нормативно-правове забезпечення їх обліку та контролю

Домінуючою складовою ефективного здійснення бізнесу у всіх сферах господарської діяльності та виробництво конкурентоспроможної продукції вимагає залучення інвестиційних ресурсів. Що в свою чергу, забезпечить зростання конкурентоспроможності підприємства, збільшення обсягів виробництва і тим самим до збільшення доходів. За рахунок інвестицій відбувається поповнення власних фінансових ресурсів суб'єктів господарювання різних галузей економіки. Особливої актуальності набуває питання залучення інвестицій в аграрну сферу, яка є провідною галуззю економіки країни, що здатна забезпечити високі обсяги виробництва сільськогосподарської продукції при наявності трьох складових: матеріально-технічні засоби, трудові ресурси та фінансові ресурси.

Однак в умовах сьогодення, існує чимала низка чинників, які негативно впливають на формування інвестиційного клімату (рис.1.5).

Рис.1.5. Домінуючі фактори впливу на зниження обсягів інвестицій

В даний час, внутрішній потенціал держави щодо інвестування сільськогосподарської галузі досить низький, що унеможливорює забезпечення потрібного рівня інвестиційних ресурсів.

Тому надзвичайно важливим є залучення іноземного капіталу як основного джерела фінансування інноваційних процесів, для підвищення рівня національної економіки.

Підвищення рівня ефективної діяльності підприємств України напряму залежать від загальнодержавного інвестиційного потенціалу, котрий формується за рахунок різнопланових фінансових джерел, у тому числі і іноземних інвестицій. Загострення економічної кризи економіки України, що призводить до дефіциту фінансових ресурсів, спонукає більшість вітчизняних підприємств, у тому числі і аграрного сектору економіки до залучення як вітчизняних так і іноземних інвестицій (табл.1.1).

Таблиця 1.1

Прямі іноземні інвестиції з країн світу в економіку України в 2012–2015 рр.

Країни	01.01.2013		01.01.2014		01.01.2015		01.01.2016	
	млн.дол. США	%	млн.дол. США	%	млн.дол. США	%	млн. дол. США	%
Усього	54462,4	100,0	58156,9	100,0	45916,0	100,0	43371,4	100,0
Австрія	3401,4	6,2	3257,5	5,6	2526,4	5,5	2402,4	5,5
Беліз	-	-	1055,6	1,8	642,4	1,4	547,2	1,3
Велика Британія	2556,5	4,7	2714,1	4,7	2145,5	4,7	1852,5	4,3
Віргінські Острови (Брит.)	1884,9	3,5	2493,5	4,3	1997,7	4,4	1798,9	4,1
Італія	1015,9	1,9	1267,8	2,2	999,1	2,2	972,4	2,2
Кіпр	17275,1	31,7	19035,9	32,7	13710,6	29,9	11744,9	27,1
Нідерланди	5168,6	9,5	5561,5	9,6	5111,5	11,1	5610,7	12,9
Німеччина	6317,0	11,6	6291,8	10,8	5720,5	12,5	5414,3	12,5
Польща	916,4	1,7	845,4	1,5	831,2	1,8	785,9	1,8
Російська Федерація	3785,8	7,0	4287,4	7,4	2724,3	5,9	3392,1	7,8
США	936,7	1,7	991,1	1,7	862,3	1,9	698,9	1,6
Франція	1765,3	3,2	1825,8	3,1	1614,7	3,5	1528,1	3,5
Швейцарія	1106,2	2,0	1325,4	2,3	1390,6	3,0	1364,2	3,1
Інші	8332,6	15,3	7204,1	12,3	5639,2	12,2	5258,9	12,3

Найбільша потреба у зовнішніх інвестиціях виникає у галузях економіки, котрі перебувають у стані трансформації, а тому ці галузі найбільше відчують потребу у приватних і тим більше, державних інвестиційних ресурсах. Інвестиційні процеси мають суттєвий вплив на соціально-економічний розвиток держави, а тому головним завданням уряду є формування сприятливого інвестиційного клімату.

Рис.1.6. Обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку України за 2008-2015р.р.

Графічне зображення обсягів прямих іноземних інвестицій в економіку нашої країни за останній 2015 рік зріс на 1.3 млрд. дол.США проти 2014 року, однак на кінець періоду цей показник зменшився, що вказує на негативну динаміку і у порівнянні з попередніми роками. Зниження рівня та обсягів прямих іноземних інвестицій пов'язано з низкою факторів, через котрі Україну розглядають іноземні інвестори, як зону високого рівня ризику для довгострокових інвестицій. До негативних факторів слід віднести: нестабільність політичного курсу й чинного законодавства, відсутність стабільних гарантій щодо захисту від їхньої зміни для іноземних інвесторів, надлишкове втручання уряду в економічну діяльність галузей економіки, рівень

корупції в органах влади та державного апарату. Також досить важливими є проблеми бюрократії та складність створення й ведення бізнесу.

Для створення привабливого інвестиційного клімату в Україні не менш важливим є інтенсифікація інноваційно-інвестиційної діяльності, яка є основоутворюючою умовою розвитку сільськогосподарського виробництва аграрного сектору вітчизняної економіки, а також підвищення рівня конкурентоздатності сільськогосподарських підприємств. Перспективність даного процесу прямим чином залежить від спроможності підприємств галузі прийняти певні інвестиції й використати їх для отримання високого рівня ефективності. Дана спроможність окреслює інноваційно-інвестиційну привабливість сільськогосподарської галузі та від оцінки якої залежать остаточне рішення потенційних інвесторів в частині розміру, способу й механізму вкладання коштів у агроформування. Аналіз джерел фінансування інноваційної діяльності України за останні роки, проведений у табл.1.2 вказує на суттєве зниження частки коштів як іноземних так і вітчизняних (державних) інвесторів. Хоча загальна сума витрат на ці потреби за останній 2015 рік зросла на 2333,1 млн.грн. або на 20,3% у порівнянні з базовим періодом. Це зростання досягнуто за рахунок власних коштів підприємств.

Таблиця 1.2

Джерела фінансування інноваційної діяльності України в 2012-2015 роках

Показники (в млн.грн.)	2012	2013	2014	2015	Відхилення 2015 р. від 2012 р.
Загальна сума витрат	11480,6	9562,6	7695,9	13813,7	2333,1
Власні кошти	7335,9	6973,4	6540,3	13427,0	6091,1
Державні кошти	224,3	24,7	344,1	55,1	-169,2
Кошти іноземних інвесторів	994,8	1253,2	138,7	58,6	-936,2
Інші джерела	2925,6	1311,3	672,8	273,0	-2652,6

Встановлення рівня інноваційно-інвестиційної привабливості сільськогосподарських агроформувань є досить важливим, оскільки в умовах низького рівня пропозицій щодо інвестування виникає гостра потреба визначати шляхи поліпшення інвестиційного клімату в аграрному секторі

економіки.

Саме тому підвищення рівня інноваційно-інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств, а також в цілому сільського господарства як галузі, що гарантує продовольчу безпеку країни, є стратегічною метою економічного розвитку країни [2].

Дослідження сучасного стану розвитку інвестиційних процесів в Україні вказує на пріоритетність напрямку в частині капітального інвестування у вітчизняній економіці, зокрема і в сільськогосподарську галузь (табл.1.3).

Таблиця 1.3

Обсяг та структура капітальних інвестицій України за видами активів у 2013–2015 роках

№	Показники	2013 р.		2014 р.		2015 р.		Зміна 2013–2014 років		Зміна 2014–2015 років	
		млрд. грн.	%	млрд. грн.	%	млрд. грн.	%	млрд. грн.	%	млрд. грн.	%
1.	Капітальні інвестиції, усього, в тому числі:	249,9	100	219,4	100	273,1	100	-30,5	0	53,7	0
2.	інвестиції у матеріальні активи	239,4	95,81	212,0	96,63	254,7	93,27	-27,4	0,82	42,7	-3,36
3.	житлові будівлі	36,1	14,46	33,2	15,12	45,6	16,70	-2,9	0,66	12,4	1,58
4.	нежитлові будівлі	45,3	18,11	40,9	18,62	43,3	15,87	-4,4	0,51	2,4	-2,75
5.	інженерні споруди	51,8	20,75	46,6	21,24	50,9	18,65	-5,2	0,49	4,3	-2,59
6.	машини, обладнання та інвентар	79,0	31,63	68,9	31,42	84,4	30,91	-10,1	-0,21	15,5	-0,51
7.	транспортні засоби	16,2	6,50	13,8	6,30	19,7	7,19	-2,4	-0,2	5,9	0,89
8.	земля	1,0	0,41	1,0	0,46	1,4	0,53	0	0,05	0,4	0,07
9.	довгострокові біологічні активи рослинництва та тваринництва	2,4	0,94	2,0	0,93	2,8	1,01	-0,4	-0,01	0,8	0,08
10.	інші матеріальні активи	7,5	3,01	5,6	2,55	6,6	2,40	-1,9	-0,46	1	-0,15
11.	інвестиції у нематеріальні активи	10,5	4,19	7,4	3,37	18,4	6,73	-3,1	-0,82	11	3,36

Аналізуючи показники даної таблиці можна зробити висновок, що у 2015 році вітчизняні підприємства найбільшу частину своїх коштів вкладали на придбання нових машин, обладнання та на програмне забезпечення (30,91% від загальної суми витрат), а також значні витрати йшли на інженерні споруди -

18,65% та транспортні засоби – 7,19%.

Досить позитивна ситуація щодо інвестиційних процесів капітального характеру за останній 2015 рік складається у сільськогосподарському виробництві (табл.1.4).

Таблиця 1.4

Капітальні інвестиції в сільське господарство України (млрд.грн.)

№	Показники	Роки			Відхилення 2015 р. від 2013 р.
		2013	2014	2015	
1.	Всього в економіку України	267,73	219,42	251,15	-16,58
2.	Сільськогосподарство, мисливство та надання пов'язаних із ними послуг	18,64	18,39	27,08	8,44
3.	в тому числі рослинництво	13,64	13,82	20,1	6,46
4.	в тому числі тваринництво	3,92	3,69	5,2	1,28

У I кварталі 2017 р. сума капітальних інвестицій в економіку України становила майже 65 млрд. грн., що на 21% більше, ніж за аналогічний період минулого року. В структурі капітальних інвестицій головним об'єктом для інвестування залишається промисловість, проте інвестиції в сільськогосподарське виробництво зростають більш прискореними темпами. За I квартал 2017 р. інвестиції в сільське господарство зросли майже на 58% у порівнянні з I кварталом 2016 року (Додаток Л).

За словами завідувача відділом інвестицій Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки», к.е.н. М.Кісіля, загальний обсяг капітальних інвестицій, освоєних в аграрному секторі економіки у січні-березні 2017р. склав 10,9 млрд. грн., що на 4,0 млрд. грн. або 57,9% більше аніж за аналогічний період попереднього року.

За його словами, за цей період також зросла частка аграрного сектору в загальних обсягах інвестицій в економіку держави - з 13,5% до 16,8%. Загалом увесь приріст капітальних інвестицій в аграрний сектор економіки досягнуто за рахунок сільського господарства [110].

За прогнозами науковців Інституту аграрної економіки, якщо в 2017 році

не виникне форс-мажорних обставин, взятий інвесторами у 2016 році і в січні-березні цього року темп дозволить збільшити загальний обсяг капітальних інвестицій на розвиток виробництва агропродукції з минулорічних 49,7 млрд грн. до 75 і більше млрд грн.

Оскільки в Україні покищо не створено належних умов для широкомасштабного інвестиційного розвитку малих і середніх сільгосптоваровиробників, інвестиції в аграрний сектор економіки в 2017 році буде здійснювати великий агробізнес. Це відповідатиме умовам його ефективності та зміцненню позицій на світових ринках, але не сприятиме сталому розвитку сільської місцевості [110].

За таких обставин суттєво зростає роль обліку і контролю інвестицій, котрі повинні забезпечити як внутрішніх так і зовнішніх користувачів інформацією щодо інвестиційних процесів.

Правові засади в частині регулювання, організації й ведення бухгалтерського обліку та формування фінансової звітності в Україні встановлені ЗУкраїни «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996 від 16.07.1999р.

Визначення поняття та сутності інвестицій регулюються цілою низкою законів, указів президента України, чинних НП(с)БО, наказів, постанов, інструкцій й листів. Звідси, можна констатувати, що суттєвий вплив на визначення інвестиційних процесів має сучасне законодавство й нормативно-правова база, що здійснює регулювання процесу функціонування суб'єктів підприємницької діяльності. Нормативно – правові акти є головним джерелом, котрий регламентує права й обов'язки облікового процесу. У сфері бухгалтерського обліку і фінансової звітності в нашій державі реалізують: Міністерство фінансів України, Міністерство економіки та питань європейської інтеграції й інші органи виконавчої влади в межах своїх повноважень, котрі передбачені законодавством.

Доведено, що пріоритетною формою інвестицій у вітчизняній економіці є капітальне інвестування, котре займає значну частку в інвестиційній політиці

сільськогосподарських формувань. Домінуючою формою здійснення капітальних інвестицій сільськогосподарськими виробниками є вкладення коштів у об'єкти необоротних активів, котрі реалізується шляхом їх нового будівництва, придбання, а також поліпшення, реконструкції й модернізації, які носять капітальний характер. Всі ці напрямки капіталовкладень являють собою та є безпосередніми об'єктами системи бухгалтерського обліку.

Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів здійснюють регулювання найбільшої частини капітальних інвестицій, а саме: інвестиції в придбання основних засобів. Окрім того, цими рекомендаціями встановлюється методика обліку витрат з капітального ремонту об'єктів основних засобів, котрі визначаються витратами звітного періоду або капітальними інвестиціями за відповідних умов.

Відповідно до чинних ПСБО під капітальними інвестиціями слід розуміти всі витрати господарюючого суб'єкта з придбання або ж створення матеріальних і нематеріальних активів, котрі включаються до їхньої первісної вартості. Досить некоректним є заміна терміну «реальні інвестиції» на термін «капітальні інвестиції» (відповідно до українського законодавства). Термін «капітальні інвестиції» або ж «капітальні вкладення» зазвичай використовується при інвестуванні капіталу в матеріальні види активів, в основному в основні засоби.

А тому такої категорії як «реальні інвестиції» в системі бухгалтерського та податкового обліку не існує, а замість них присутнє поняття «капітальні інвестиції».

Визначення сутності капітальних інвестицій пов'язане з різноманіттям тверджень котрі трактуються і у різних правових актах при схваленні «Стратегії застосування МСФЗ в Україні» та створення законодавчих та організаційних умов до запровадження міжнародних стандартів для формування вітчизняними суб'єктами господарювання фінансової звітності з урахуванням вимог СОТ та законодавства ЄС, яке відбувається і по теперішній час.

Інформація щодо капітальних інвестицій знайшла часткове відображення у наступних положеннях (стандартах) з бухгалтерського обліку: ПСБО 7 «Основні засоби», де дається характеристика методології обліку та оцінки з руху основних засобів, а також методиці формування інформації з обліку основних засобів у примітках до фінансової звітності; ПСБО 15 «Дохід» розкриває методику обліку доходів від операцій з капітального інвестування та методику формування інформації щодо таких доходів у примітках до фінансової звітності; ПСБО 16 «Витрати» наводить методику обліку витрат з капітального інвестування та наводить перелік показників, котрі повинні знайти своє відображення у примітках до фінансової звітності в частині таких витрат.

Окрім цього, порядок та методика розкриття інформації щодо фінансових та капітальних інвестицій регламентується НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» у формах фінансової звітності та примітках до неї.

Крім капітальних вкладень сільськогосподарські підприємства можуть здійснювати фінансові інвестиції. Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації щодо об'єктів фінансового інвестування та її розкриття у фінансовій звітності регулюються ПСБО 12 «Фінансові інвестиції».

Визначення самого терміна «фінансова інвестиція» наведено в НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» де зазначено, що під фінансовими інвестиціями розуміються активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку (відсотків, дивідендів), зростання вартості капіталу або інших вигод для інвестора [55].

Відповідно до Податкового кодексу України фінансовими інвестиціями є господарські операції, що передбачають придбання корпоративних прав, цінних паперів, деривативів та інших фінансових інструментів [61].

На підставі порівняння визначень фінансових інвестицій в бухгалтерському та податковому обліку можна констатувати, що наведені в них тлумачення зазначеного поняття дещо відрізняються за формою, однак за

економічним змістом є ідентичними.

Раціональна організація обліку фінансових інвестицій є можливою завдяки детальній та ґрунтовній їх класифікації, яка повністю задовільняє інформаційні потреби як вітчизняних так і закордонних інвесторів. ПСБО 12 «Фінансові інвестиції» виокремлює поточні та довгострокові фінансові інвестиції. Проте у відповідності до МСФЗ, суб'єкти господарювання можуть в балансі не виділяти фінансові інвестиції з їх поділом на поточні та довгострокові, хоча їх оцінка повинна обов'язково проводитися з використанням певних методів, котрі встановлені для кожного із зазначених видів інвестування. Визнання та зміст фінансових інвестицій за ступенем впливу є домінуючою ознакою, що визначає мету з якою здійснюється їх оцінка, встановлення відносин між суб'єктами і об'єктами інвестування, формування доходів й витрат.

Відносно групування за відношенням до власності, то воно не регулюється нормативними актами, які регламентують ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, але є вкрай важливими для зовнішніх користувачів цієї інформації.

Податковий Кодекс України класифікує фінансові інвестиції на прями й портфельні. До прямих інвестицій належать господарські операції, що передбачають внесення коштів або майна в обмін на корпоративні права, які емітовані юридичною особою при їх розміщенні такою особою. Портфельними інвестиціями є господарські операції, які передбачають купівлю цінних паперів, деривативів та інших фінансових активів за кошти на фондовому або біржовому товарному ринку [46].

Для інтенсивності залучення інвестицій в сільськогосподарську галузь необхідно на державному рівні визначити стратегічні цілі-орієнтири підвищення інвестиційної привабливості та створити всі належні умови для виконання цієї важливої місії. Перелік умов, що забезпечать підвищення інвестиційної привабливості з їх поділом на короткострокові, середньострокові та довгострокові наведено в додатку А.

Більша частина вітчизняних інвестиційних фондів пропонують залучення іноземних інвестицій шляхом створення спільних підприємств, за китайською моделлю, котра передбачає з самого початку володіння контрольним пакетом акцій підприємства українською стороною, згодом, через 5-7 років, українськими мають бути 75% акцій, і ще через 10-12 років спільне підприємство повністю стає українським [27].

1.3. Погляди теоретиків та практиків щодо проблем обліку та контролю інвестиційних процесів

Окрім нормативно-правової бази при написанні магістерської роботи було здійснено огляд спеціальної економічної літератури з питань обліку та контролю інвестиційних процесів, що відбуваються на вітчизняних підприємствах, що знайшли відображення у наукових працях вітчизняних та зарубіжних вчених й науковців, таких як: Ткаченко Н.М., Подолянчук О.А., Голов С.Ф., Мулик Т.О., Гуцаленко Л.В., Пересада А.А., Крупка Я.Д., Горицька Н., Сопко В.В., Шарп Ф., Велш Г. А. та інш.

Так, Дука А.П. під капітальними інвестиціями розуміє вкладення грошових коштів підприємством в нове будівництво і придбання, реконструкцію, розширення і технічне переозброєння потужностей вже діючих об'єктів основних засобів [27]. Волкова І.А. під капітальними інвестиціями окреслює сукупність витрат, спрямованих на відновлення виробничих потужностей [15].

Натомість Нашкерська Г.В. відмічає, що капітальні інвестиції – це витрати на будівельно-монтажні роботи, придбання будівель або їх частин, обладнання, інструменту, інвентарю, інші капітальні роботи і витрати на проектно-пошукові роботи, геологорозвідувальні і бурові роботи, а також витрати на відведення земельних ділянок і переселення у зв'язку з будівництвом, на підготовку кадрів для підприємств, що будуються та ін. [56]. У процесі дослідження різноманітної економічної літератури нами було здійснено узагальнення розкриття цього показника різними авторами (1.5).

Таблиця 1.5

Розгляд терміну «капітальні інвестиції» в вітчизняній літературі

№ з/п	Науковець	Пропоноване визначення
1.	І.А. Бланк [5]	Капітальні (реальні) інвестиції – вкладення коштів в реальні активи – як матеріальні, так і нематеріальні
2.	А.А.Пересада [59]	Капітальні інвестиції – витрати капіталу на створення чи придбання матеріальних або нематеріальних активів, що здійснюються з метою збільшення капіталу
3.	Т.В.Майорова [46]	Капітальні інвестиції (капіталовкладення) – внутрішні інвестиції підприємства в основний капітал, які передбачають капітальне будівництво та придбання основних засобів, придбання та виготовлення інших необоротних активів підприємства з метою нарощення і отримання в довгостроковому періоді доходу, а також витрати, пов'язані з поліпшенням об'єктів основних засобів, що призводять до збільшення майбутніх економічних вигод, первісно очікуваних від використання даних об'єктів
4.	Р.Г.Грачова [23]	Капітальні інвестиції – витрати на придбання основних засобів: будівель, обладнання, транспортних засобів, земельних ділянок, робочої та продуктивної худоби; витрати на придбання інших матеріальних об'єктів тривалого користування з веденням капітального будівництва, проектно-дослідницьких і геологорозвідувальних робіт; витрати на придбання нематеріальних активів
5.	А.В.Череп[102]	Капітальні (реальні) інвестиції – вкладення коштів у матеріальні та нематеріальні активи»
6.	Н.М. Ткаченко [94]	Капітальні інвестиції – кошти, що спрямовуються на відтворення основних засобів, розширення, реконструкцію і модернізацію підприємств і споруд, здійснення технічного прогресу у всіх галузях господарства, спорудження житла, шкіл, лікарень та інших об'єктів соціально-культурного призначення, геологорозвідувальні та проектні роботи. Тобто, капітальні інвестиції – це в основному кошти, що спрямовуються на збільшення основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів, а також на їх реконструкцію і модернізацію, що призводять до збільшення первісно очікуваних майбутніх економічних вигод. Кінцевою метою капітальних інвестицій є розширене суспільне виробництво
7.	В.Г.Федоренко, А.Ф.Гойко [97]	Капітальні інвестиції – витрати капіталу на утворення або придбання матеріальних і нематеріальних об'єктів, що здійснюються з метою приросту його вартості
8.	В.К. Орлова, М.С. Орлів, С.В.Хома [95]	Капітальні інвестиції – усі витрати підприємства на придбання або створення об'єктів нерухомості, що включаються до їх первісної вартості. Придбання та створення об'єктів нерухомості являє собою господарську операцію, що вимагає особливого відображення в балансі через довгостроковість використання
9.	Я.Д.Крупка [40]	Капітальні вкладення – це витрати на будівництво, реконструкцію та придбання основних засобів

Як видно з табл. 1.5 термін «капітальні інвестиції» різні автори трактують майже однаково, хоча й існує відмінність щодо мети трактування даного показника, чи то для загальноекономічного значення, чи то для цілей бухгалтерського обліку тощо.

Аналіз змісту нормативних та інструктивних документів, що регулюють облік капітальних інвестицій, в частині придбання основних засобів, виявлення неузгодженостей між ними, розкриття шляхів виходу із нинішньої ситуації та вдосконалення чинної методики обліку капітальних активів в даній частині необоротних активів висвітлено у працях багатьох авторів .

Так, економічну сутність капітальних інвестицій, їх класифікацію, а також місце в інвестиційній діяльності підприємств було розглянуто Бланком І.О., який визначає витрати на капітальні інвестиції з економічної точки зору та основне функціональне призначення капітальних (реальних) інвестицій. Позитивним слід відзначити те, що автором визначено основні етапи управління інвестиціями підприємства та місце капітальних інвестицій в даному процесі [6]. Багато уваги, з точки зору фінансового менеджменту, а отже управлінню інвестиціями підприємства, було приділено у своїх працях цілою низкою інших авторів [9,11,26].

Н.М.Ткаченко у своєму підручнику «Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність» надає фундаментальні відомості з теорії і практики бухгалтерського обліку з підбором проаналізованої методики обліку інвестиційних процесів. Крім того, поглиблено розглядає питання оцінки інвестицій. Але досить цікавим є те, що в наступному виданні автор Ткаченко Н.М. змінила свій погляд на визначення капітальних інвестицій, яка стверджувала, що це інвестиції підприємства, установи, а згодом, вона, як і Ф.Ф. Бутинець трактує цей термін як витрати на будівельно-монтажні роботи, придбання будівель або їх частин, обладнання, інструменту, інвентарю, інші капітальні роботи і витрати на проектно-пошукові роботи, геологорозвідувальні і бурові роботи, а також витрати на відведення земельних ділянок і переселення у зв'язку з будівництвом, на підготовку кадрів для підприємств, що будуються

та ін. [94]. Вважаємо, що це є найбільш вдале визначення капітальних інвестицій, яке повністю розкриває трактування даного поняття. Крім того воно підлаштоване під нормативно-законодавчу базу, що не викликає непорозумінь та дискусій.

Провівши порівняння поняття «фінансові інвестиції» в бухгалтерському та податковому обліку, окреслених цілою кагортою науковців можна стверджувати, що наведені в них тлумачення зазначеного визначення дещо відрізняються за формою, однак є ідентичними за своїм економічним змістом. Серед наявних підходів до формування класифікаційних ознак фінансових інвестицій для потреб обліку найбільш вживаним є їхнє групування за періодом утримання, у відповідності до чого їх розмежовують на довгострокові й поточні та здійснюють їхнє облікове відображення на відповідних синтетичних рахунках. Вагому роль відіграє класифікаційна ознака за відношенням до власності, згідно до якої розрізняють корпоративні й боргові фінансові інвестиції. У відповідності до запропонованого порядку здійснення відокремленого обліку вищенаведених груп фінансових інвестицій кожному аграрному підприємству рекомендовано самостійно обирати субрахунки до рахунків синтетичного обліку 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» та 35 «Поточні фінансові інвестиції» залежно від потреб користувачів.

Враховуючи напрацювання українських і зарубіжних фахівців з обліку, слід констатувати, що організаційно-методичні питання, які пов'язані з формуванням прозорої й важливої обліково-аналітичної інформації про інвестиційні процеси, не знайшли однозначного вирішення, а тому мають нагальну потребу у більш детальних дослідженнях.

Таким чином, вивчення нормативної та законодавчої бази та спеціальної вітчизняної та зарубіжної літератури з питань обліку та контролю капітальних і фінансових інвестицій дали можливість окреслити цілу низку недоліків і неузгодженостей в нормативно-правових актах, що в умовах сьогодення вимагає розробки прогресивних форм з організації, методики та методології обліку та контролю інвестиційних процесів.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН Й УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ПІДПРИЄМСТВАХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ГАЛУЗІ

2.1. Оцінка та інформаційне забезпечення інвестиційної діяльності

Основною метою інвестиційної діяльності будь-якого агроформування є забезпечення ефективного здійснення інвестиційної стратегії підприємства, котра може бути досягнута за допомогою реалізації наступних завдань:

- досягнення високих показників економічного зростання підприємства;
- максимізація прибутків (доходів) від інвестиційних процесів;
- мінімізація ризиків, що пов'язані з цими процесами.

Об'єктами інвестиційної діяльності виступають всі види майна, на які було спрямовано інвестиції та котре використовується підприємством для одержання прибутку: основні та оборотні засоби, науково-технічна продукція, цінні папери, інтелектуальні цінності, майнові права.

Суб'єктами інвестиційної діяльності виступають державні органи влади, фізичні й юридичні особи України та інших країн.

Одним із найголовніших інструментів інвестиційної діяльності є методи оцінки. Застосування оцінки інвестиційних процесів з позиції суб'єкта необхідне для наступних потреб:

1. Припинення реалізації інвестиційного проекту. Для цього необхідний вартісний показник набутого протягом періоду інвестування майна (при виході окремої частини учасників або розрахунку винагороди за інвестиції), окрім того це потрібно для оцінки незавершених інвестиційних проектів для їх ліквідації чи продажу.

2. Встановлення фінансових показників щодо об'єктів інвестування. В даному випадку, проаналізувавши структуру капіталу можна здійснити оцінку інвестиційних ресурсів підприємства. У випадку вибору майбутніх об'єктів інвестування проводиться оцінка інвестиційної привабливості за допомогою певної сукупності альтернативних проектів на основі інформації про

виробничо-господарську та фінансову діяльність, фінансовий стан і ринкову активність.

3. У випадку прогнозування ефективності окремих проектів. За цих обставин необхідно здійснити розрахунок показників доходності, окупності на підставі дисконтова них грошових потоків, які виражені у теперішній вартості.

4. На фазі після інвестиційного контролю. Відбувається оцінка фактичної ефективності інвестиційних проектів.

5. На центральній фазі інвестиційного циклу, тобто стадії здійснення інвестицій, найбільше реальних. За допомогою методів оцінки проводиться розрахунок проектної та кошторисної вартості об'єктів, визначаються фактичні обсяги капіталовкладень, первісна або інвентарна вартість об'єктів, котрі вводяться в експлуатацію.

6. Лізинговій формі інвестування. Об'єктивна оцінка здійснюється: при передачі об'єктів у фінансову оренду; при остаточному їхньому викупі орендарем; нарахуванні лізингових платежів.

Тому для об'єктивного визначення оцінки інвестиційних процесів, що відбуваються на сільськогосподарських підприємствах необхідне досконале інформаційне забезпечення, яке представляє собою сукупність всіх показників (даних), які одержуються в процесі легітимного існування підприємства.

До інформаційного забезпечення інвестиційних процесів сільськогосподарських формувань слід віднести усі види інформації (усної, письмової, графічної, на магнітних носіях тощо), що розташовується в системі, яка загалом є прийнятною для здійснення процесу управління інвестиційною діяльністю.

У світовій практиці застосовуються різноманітні види і методи оцінки майна, прогнозованих або ж уже здійснених інвестицій.

Найвагоміші види оцінки, які застосовуються в зарубіжній, та вітчизняній практиці умовно можна розподілити на дві основні групи: консервативні і динамічні методи оцінки.

Перша група - оцінка здійснюється за історичною собівартістю, нормативними затратами, первісною або залишковою вартістю. Дані методи

ґрунтуються на показниках бухгалтерського обліку, а звідси в момент оцінки вони є найбільш точними. Проте, ці методи не враховують таких чинників як: фактор часу, кон'юнктура ринку, інфляції та інші чинники.

Друга група – оцінка здійснюється за поточною, чистою, справедливою вартістю, дисконтованою вартістю, експертною оцінкою. Дані методи оцінки ґрунтуються на ринкових принципах формування ціни, мало чим пов'язані із минулими затратами, проте можуть опиратися на майбутні доходи. Вказані методи є більш динамічними, еластичними, виражають не тільки внутрішню оцінку, але і вартість того чи іншого об'єкта у ринковому середовищі. Класифікація видів й методів оцінки капітальних інвестицій у міжнародній практиці наведена у додатку М.

Увесь спектр такої інформації відповідним чином класифікований на рис.2.1.

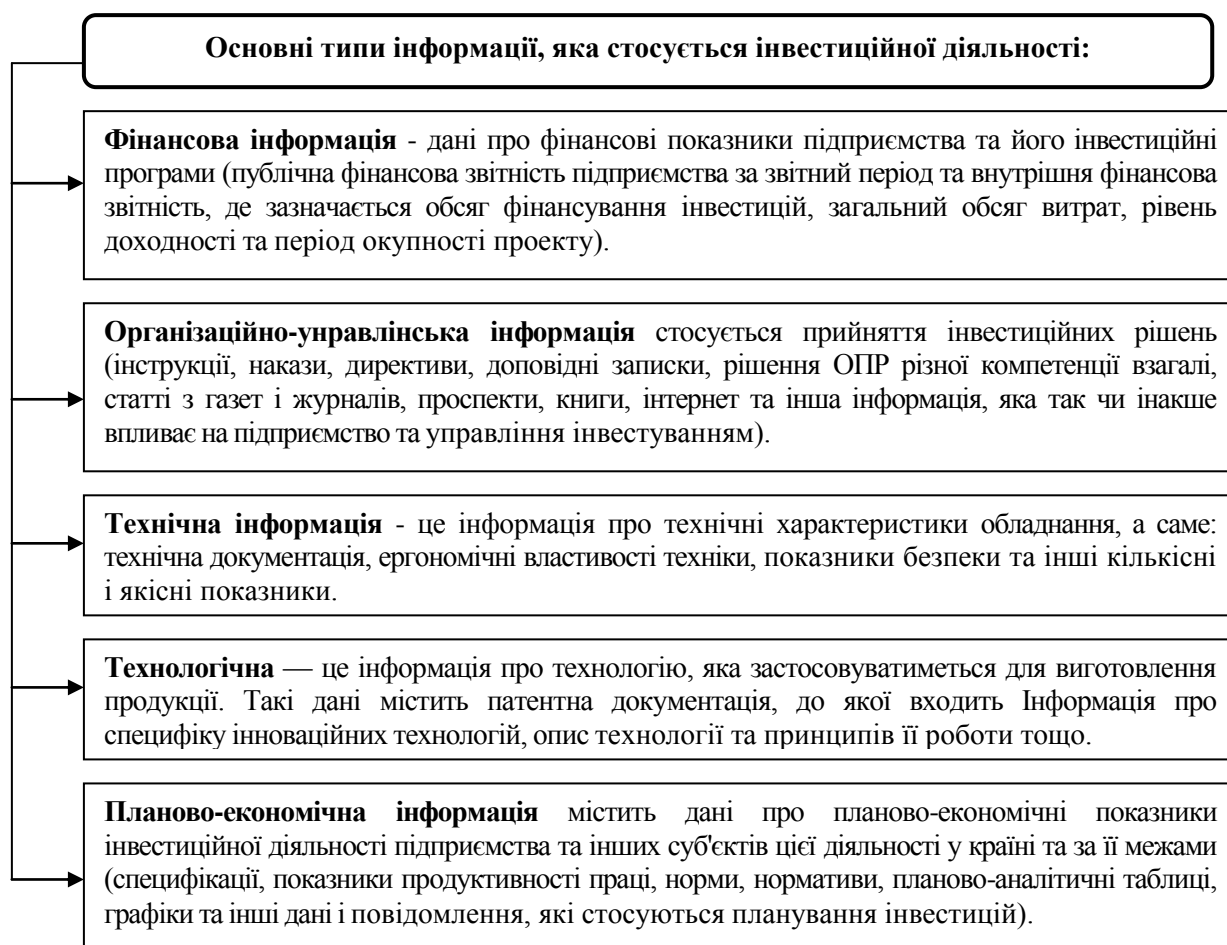

Рис. 2.1. Типи інформації, яка використовується при здійсненні інвестиційної діяльності [4]

Законодавчими і нормативними актами введено у вітчизняну практику обліку ряд нових ринкових методів визначення справедливої вартості, за якою може бути здійснений обмін активів, або оплата зобов'язань в результаті операцій між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами. Зокрема, згідно з П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств» визначення справедливої вартості може здійснюватися за такими методами:

1. *Поточна собівартість (оцінка за собівартістю)*, за котрою активи відображаються в обліковій системі за сумою грошових коштів або їх еквівалентів, яка може бути сплачена у разі придбання такого активу на поточний момент. За такою оцінкою рекомендовано вести облік матеріалів, основних засобів (окрім землі, будівель і споруд).

2. *Поточна ринкова вартість (оцінка за справедливою вартістю)* – за вартістю реалізації, тобто сумою грошових коштів або ж їх еквівалентів, котру можливо отримати на поточний момент завдяки продажу активів у процесі звичайної реалізації. Такий метод оцінки рекомендується використовувати саме для обліку земельних ресурсів, будівель, споруд, машин та устаткування (у випадку відсутності інформації про їхню ринкову вартість їх облік може здійснюватися за поточною відновлювальною вартістю). Оцінку за поточною вартістю також рекомендовано застосовувати в обліку цінних паперів, нематеріальних активів. У випадку відсутності ринкової вартості, оцінку цінних паперів можна здійснювати експертним шляхом.

3. *Теперішня вартість* – розраховується шляхом дисконтування вартості майбутніх чистих грошових надходжень, котрі очікуються отримати в результаті звичайної діяльності підприємства. За цією вартістю рекомендується здійснювати оцінку довгострокової дебіторської заборгованості, поточних і довгострокових зобов'язань, несприятливих контрактів та інш.

Даний метод оцінки за вхідною ціною, тобто за собівартістю придбання, не включає кон'юнктури ринку, інфляції, передбачає в результаті зміни цін на ринку додаткові доходи і податки з них.

Усі можливі джерела фінансування інвестиційної діяльності наведені на

рис. 2.2.

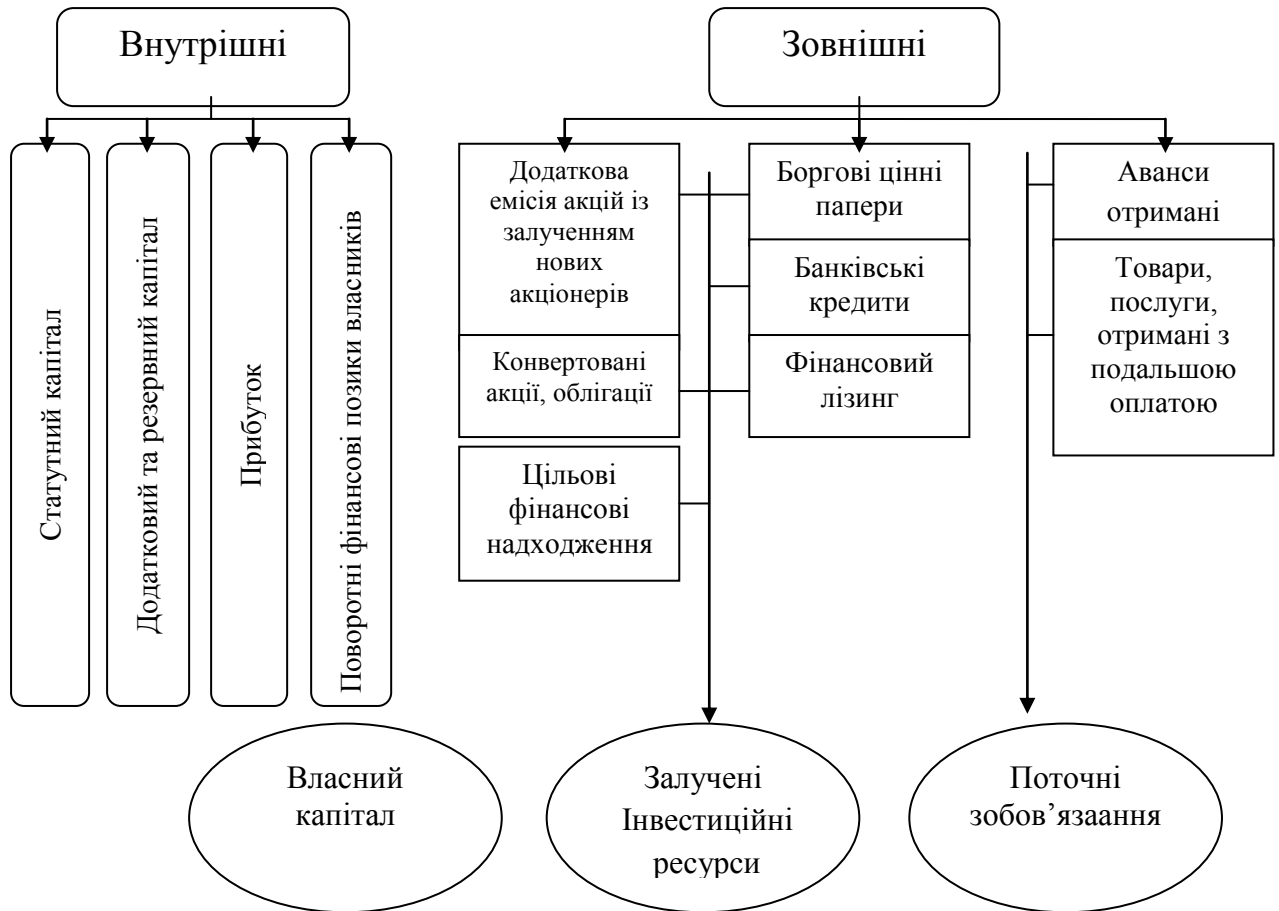

Рис. 2. 2. Джерела фінансування інвестиційної діяльності

Оцінка за вихідною ціною здійснюється шляхом дооцінки, тобто доведення собівартості придбаного запасу (товару) до ринкової ціни.

Аналогічним чином можна формувати ціну на довгострокові необоротні активи, які підлягають амортизації. Проведена дооцінка доводить їхню облікову ціну до відповідних аналогів на ринку, проте, нарахування амортизації із збільшеної вартості автоматично призводить до зменшення прибутку підприємства, впливаючи на його оподаткування. У відповідності до ПСБО 7 «Основні засоби» господарюючі суб'єкти зобов'язані проводити переоцінку об'єктів, якщо їхня вартість на 10 % відмінна від справедливої вартості на дату балансу.

У світовій, а в даний час і в вітчизняній практиці, використовуються різні методологічні підходи до оцінки вартості довгострокових фінансових інвестицій.

Оцінку фінансових інвестицій, необхідно проводити на кожному етапі їхнього обліку у інвестора. Першочергово фінансові інвестиції оцінюються за первісною вартістю, яка залежить від способу їх придбання. Розглянемо види фінансових інвестицій за їх видами, методами оцінки та джерелами придбання (рис. 2.3).

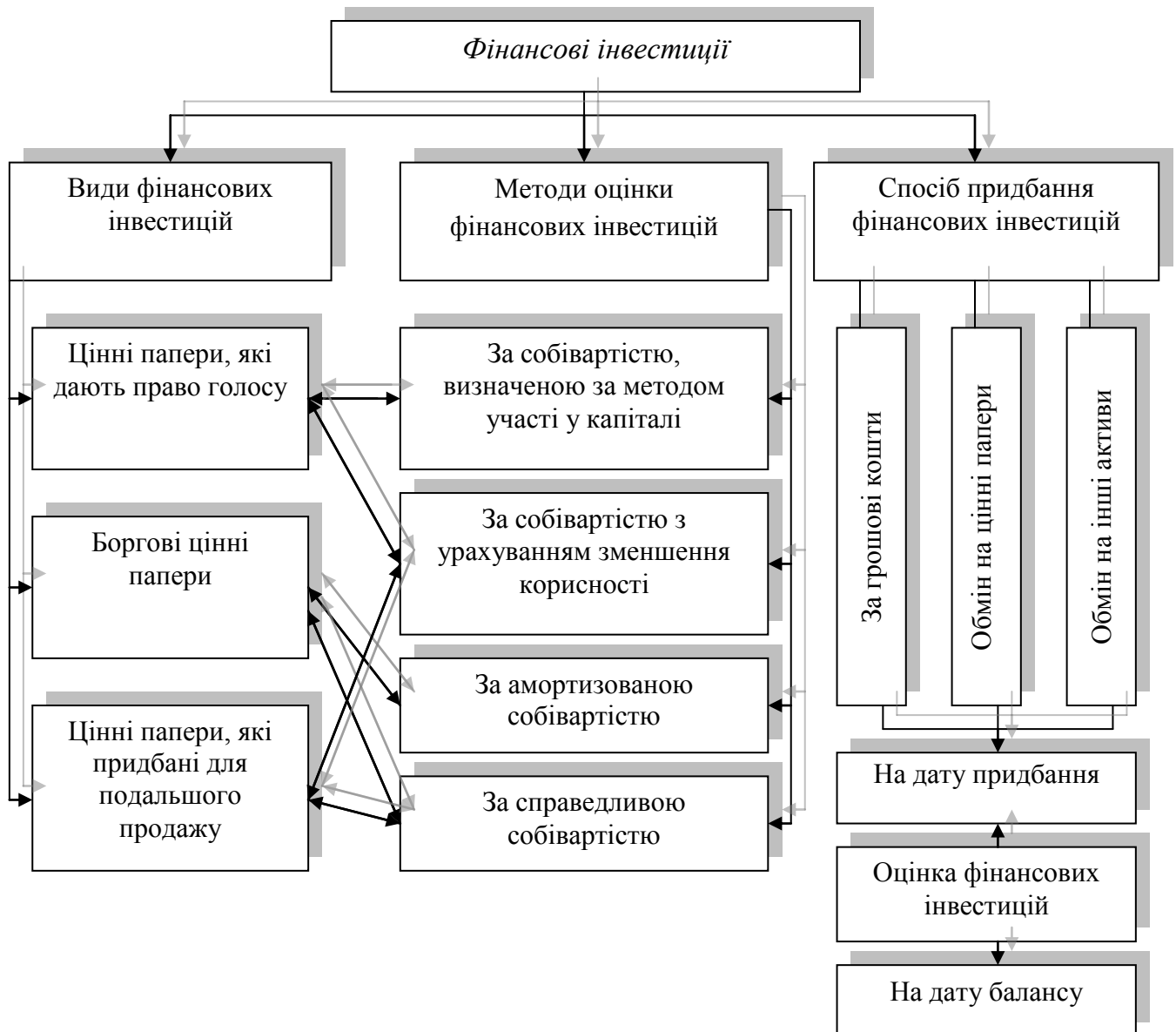

Рис. 2.3. Формування інформації про фінансові інвестиції в системі бухгалтерського обліку

При оцінці фінансових інвестицій першочергово потрібно здійснювати розмежування їх ціни на момент придбання та на дату складання балансу. ПСБО 12 «Фінансові інвестиції» встановлює, що первісна оцінка повинна здійснюватися за собівартістю їх придбання. У цьому ж стандарті окреслено

декілька варіантів модифікації собівартості:

- ціна придбання з урахуванням всіх супутніх витрат;
- справедлива вартість обліку при обміні їх на цінні папери;
- справедлива вартість, що встановлена за бартерним контрактом.

ПСБО 12 «Фінансові інвестиції» запровадило складну систему оцінки фінансових інвестицій у балансі, які залежать від того, чи призначені вони для продажу, чи призначені для використання з метою отримання прибутку. В першому випадку оцінка на дату складання балансу формується за справедливою вартістю або ж за собівартістю з урахуванням зменшення корисності.

Якщо придбані інвестиції не призначені для подальшого продажу, то крім названих способів може використовуватися ще й метод оцінки за амортизованою собівартістю і метод участі в капіталі. Використання того чи іншого методу залежить від ступеня впливу інвестора на підприємство, акції якого ним придбані [26].

Міжнародні стандарти також враховують даний фактор. Залежно від того, який вплив має інвестор на суб'єкт інвестування, оцінка може проводитися за собівартістю, за правилом нижчої оцінки: собівартості чи ринкової вартості, за методом участі в капіталі [44].

Отже, розглянемо застосування даних методів відповідно до ступенів впливу інвестора на об'єкт інвестування (табл.2.1).

Таблиця 2.1

Залежність методів оцінки фінансових інвестицій від ступеня впливу інвестора на об'єкт інвестування

Ступінь впливу інвестора на об'єкт інвестування	Метод оцінки довгострокових фінансових інвестицій
Інвестор не має суттєвого впливу на інвестоване підприємство	За справедливою вартістю з урахуванням зменшення корисності
Інвестор має суттєвий вплив на підприємство (володіє пакетом акцій – понад 25 %)	Метод участі в капіталі асоційованих підприємств
Інвестор контролює діяльність інвестованого підприємства (володіє пакетом акцій – понад 50%)	Метод участі в капіталі материнської компанії у дочірньому підприємстві

За ПСБО 12 у момент придбання фінансові інвестиції оцінюються за їх фактичною собівартістю, яка формується із ціни їх придбання, комісійної винагороди, мита, податків, зборів, обов'язкових платежів та інших зборів, що безпосередньо пов'язані з придбанням цих інвестицій.

В наступному інвестиції, які утримуються, можуть оцінюватися за іншими видами оцінок на дату складання балансу. Найбільш розповсюдженими із них є такі види оцінки: оцінка за справедливою вартістю, амортизованою собівартістю або ж за методом участі у капіталі.

Отже, підсумовуючи результати проведених досліджень встановлено, що методи оцінки інвестицій необхідні для формування інформації про їх вартість на всіх етапах руху з метою формування достовірної інформації про доходи чи витрати від здійснення інвестиційних процесів. Така інформація формується в системі бухгалтерського обліку, яка забезпечує потреби системи управління як зовнішніх так і внутрішніх учасників інвестиційної діяльності.

2.2. Організація та методика обліку капітальних інвестицій

Основу інвестиційної діяльності будь якого сільськогосподарського формування у тому числі і ПП «Агрофірма Батьківщина» становить капітальне інвестування. На досліджуваному підприємстві даний вид інвестування за сучасних умов господарювання є єдиним напрямком інвестиційної діяльності, що окреслює високий рівень управління капітальними інвестиціями в системі інвестиційної діяльності підприємства.

Особливістю вкладення капітальних інвестицій у сільськогосподарську галузь відзначається тим, що економічний ефект від цих операцій проявляється не одразу, на відміну від поточних вкладень, а тільки після їхнього освоєння й введення в експлуатацію. Капітальні інвестиції вирізняються великими витратами у сумарному вираженні, котрі необхідні для будівництва виробничих об'єктів або ж для придбання сільськогосподарської техніки.

Уніфікована схема об'єктів бухгалтерського обліку за класифікаційною ознакою інвестиційних процесів капітального характеру підприємства наведена

на рис. 2.4.

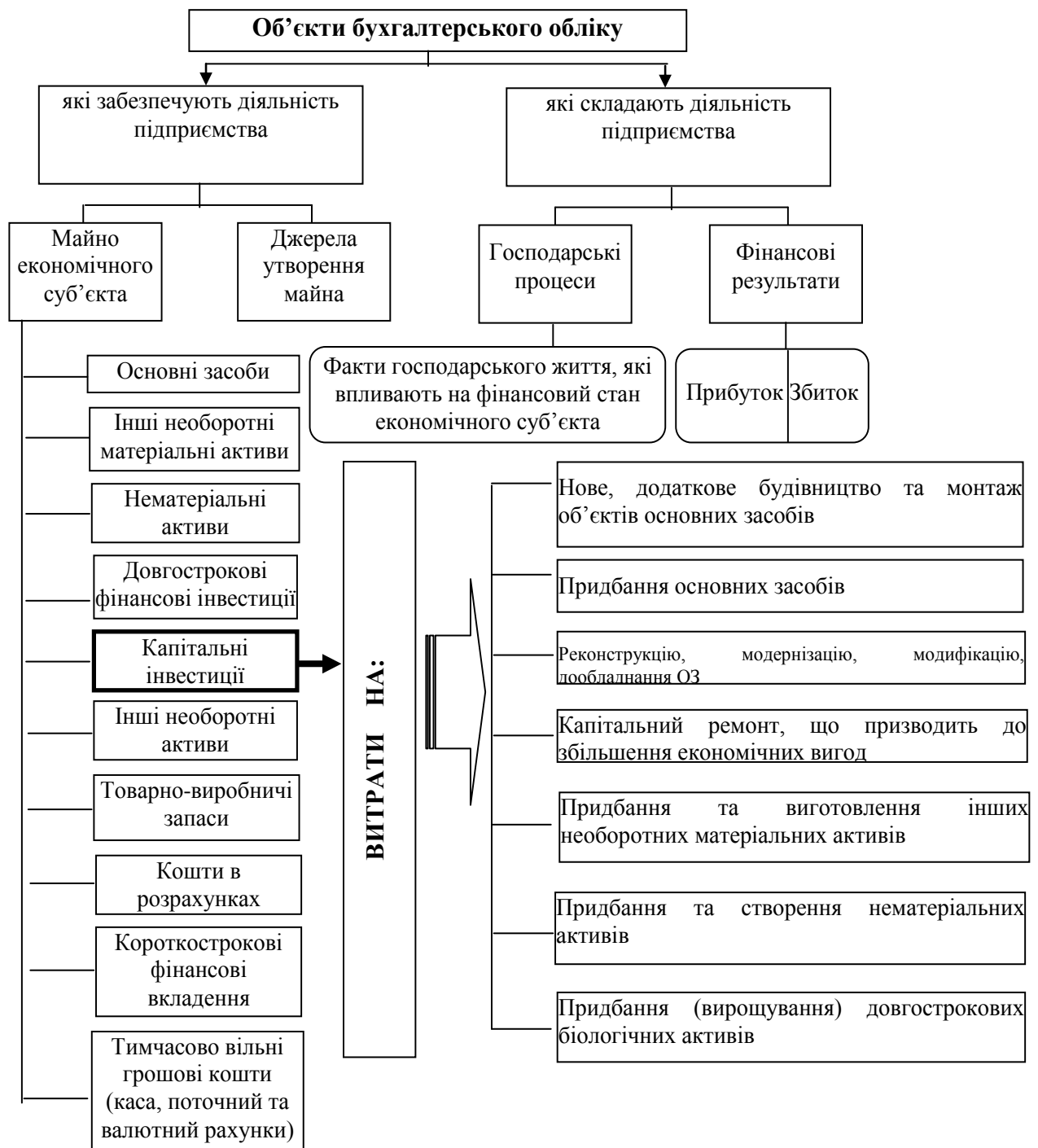

Рис.2.4. Уніфікована схема об'єктів обліку капітальних інвестицій

Проведемо дослідження стану інвестиційних процесів на досліджуваному підприємстві з метою визначення шляхів удосконалення обліково-контрольного процесу (табл.2.2).

Аналіз складу чистих грошових потоків засвідчує про те, що підприємство має негативні наслідки від операцій інвестиційного характеру, особливо

великий показник досягнутий у звітному 2016 році (витрати 7004 тис.грн.).

Слід зазначити, що підприємство здійснює лише капітальні інвестиції у вигляді капітального будівництва, та придбання (виготовлення) основних засобів.

Таблиця 2.2

Склад чистих грошових потоків в розрізі різних видів діяльності

ПП «Агрофірма Батьківщина» (тис.грн.)

Показник	2014р.	2015р.	2016р.	Відхилення / +,-
1. Чистий рух коштів від операційної діяльності	2849	785	6442	
2. Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	(2845)	(1411)	(7004)	-4159
3. Чистий рух коштів від фінансової діяльності	-	1372	175	175
Усього чистого руху коштів	(871)	746	(387)	484
4. Залишок коштів на початок року	6	10	756	750
5. Вплив зміни валютних курсових різниць на залишок коштів	-	-	-	-
6. Залишок коштів на кінець року	(865)	756	369	1234

Досліджуване нами підприємство здійснює операції інвестиційного характеру використовуючи як власні ресурси (кошти засновника та нерозподілений прибуток) так і залучені джерела фінансування. До складу залучених зі сторони інвестиційних ресурсів загалом усі суб'єкти підприємницької діяльності зараховують одержані позикові кошти від банківських установ, інших організацій й громадян, що надані кредитодавцями на добровільних засадах, як за певну винагороду, так і без неї. До залучених інвестиційних ресурсів законодавчо рекомендовано зараховувати будь-які позики, отримані на придбання необоротних активів незалежно від термінів повернення кредитів і позикових коштів. Як окреме джерело залучених інвестиційних ресурсів необхідно відображати такі нові форми довгострокової оренди чи передачі права користування майном як лізинг чи селенг тощо.

Проведено оцінку ефективності використання коштів власного капіталу для здійснення інвестиційних процесів підприємства (табл.2.3).

Таблиця 2.3

Аналіз прибутковості капіталу ПП «Агрофірма Батьківщина»

№ п/п	Показники	2014р.	2015р.	2016 р.	Відхилення, (+, -)
1.	Чистий фінансовий результат, тис. грн.	1255	2656	9728	8473
2.	Середня сума загального капіталу, тис.грн.	10513	13616,5	21245	10732
3.	Середня сума оборотного капіталу, тис.грн.	5065	6727	11286	6221
4.	Середня сума власного капіталу, тис. грн.	7197	9677	17009	9812
5.	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	13221	19273	32285	19064
6.	Прибутковість загального капіталу, %	11,9	19,5	45,8	33,9
7.	Прибутковість оборотного капіталу, %	24,8	39,5	86,2	61,4
8.	Прибутковість власного капіталу, %	17,4	27,5	57,2	39,8
9.	Прибутковість реалізації,%	9,5	13,8	30.1	20,6

Розрахунки проведені у табл.2.3 вказують на те, що за досліджуваний період відбулось збільшення середньої суми власного капіталу на 9812 тис. грн. за рахунок збільшення суми основних засобів на 6383 тис.грн. або на 136%. Звідси слідує, що прибутковість власного капіталу за 2016 рік складає 39,8 % тобто, власний капітал ПП «Агрофірма «Батьківщина» є прибутковим із стійкою динамікою до його збільшення. Така ситуація є досить позитивною, оскільки підприємство намагається здійснювати інвестиційні процеси капітального характеру за рахунок власних фінансових ресурсів. Однак, ПП «Агрофірма Батьківщина» використовує також і довгострокові кредити банків для будівництва та придбання необоротних активів.

Для обліку капітальних інвестицій на досліджуваному нами ПП «Агрофірма Батьківщина» запроваджено рахунок 15 «Капітальні інвестиції», котрий має наступні субрахунки:

151 - Капітальне будівництво;

152 - Придбання (виготовлення) основних засобів;

153- Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів;

154- Придбання (створення) нематеріальних активів;

155- Придбання (вирощування) довгострокових біологічних активів.

Аналітичний облік капітальних інвестицій здійснюється за видами основних засобів, інших НМА, НА, а також у розрізі окремих об'єктів капіталовкладень (інвентарними об'єктами).

В частині побудови системи аналітичного обліку вкладень у формування основного стада, то аналітичний облік таких вкладень повинен вестися за кожним видом тварин, котрі надходять в основне стадо, а при потребі - за окремими тваринами.

Основні інформаційні потоки та форми первинної та зведеної документації в частині капітального інвестування наведено на рис.2.5.

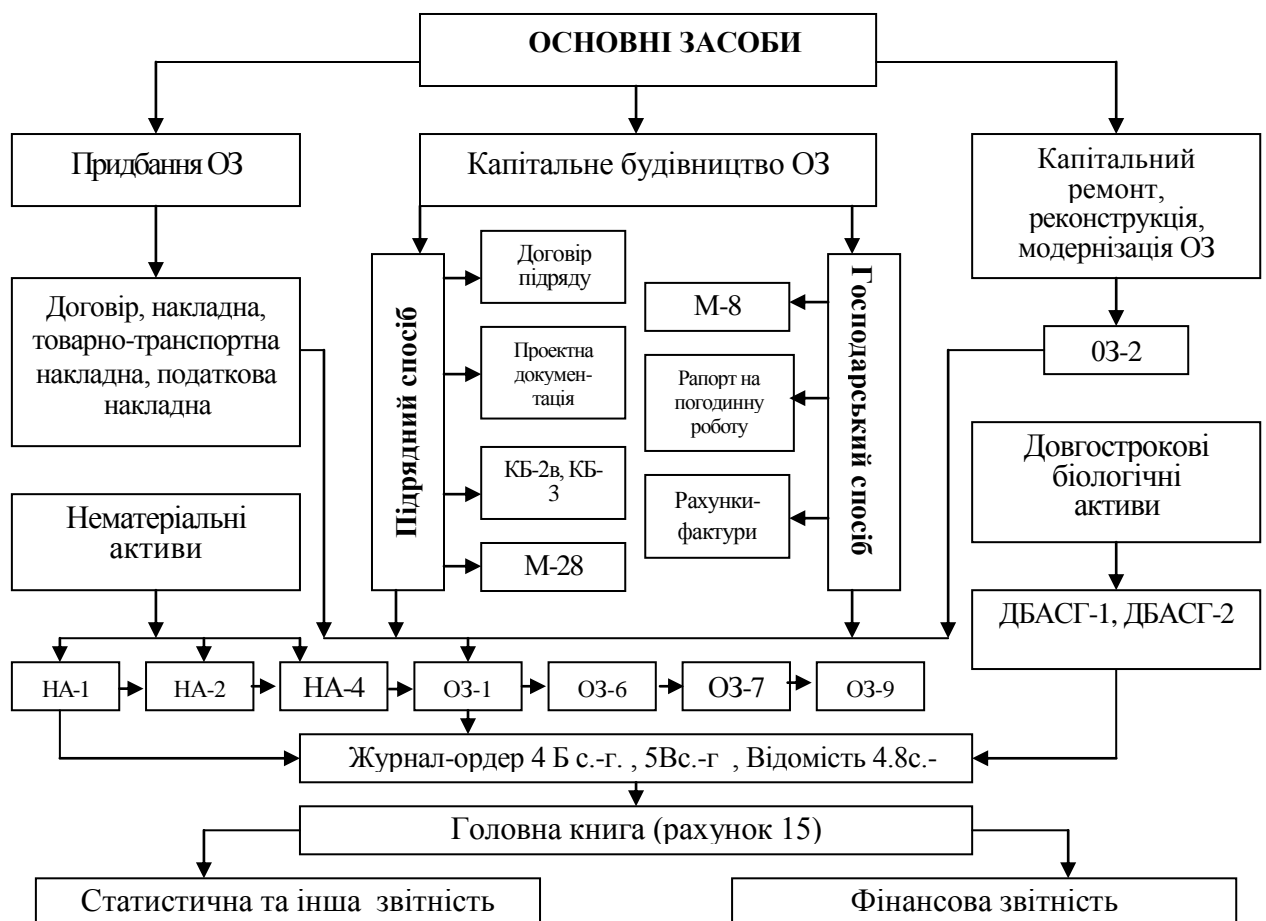

Рис. 2.5. Схема руху первинної документації з обліку капітальних інвестицій

Виходячи з того, що на субрахунках до рахунка 15 «Капітальні інвестиції» формується інформація про здійснені витрати з придбання й створення матеріальних та нематеріальних необоротних активів, первинні документи з облікового відображення таких капітальних інвестицій формуються в розрізі

документального оформлення операцій з руху основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів, довгострокових біологічних активів та виходячи з типових форм документів, що використовуються у будівництві.

При дослідженні вкладень в підприємство у вигляді капітальних інвестицій в основні засоби варто враховувати той факт, що вони можуть відбуватися за різними способами (будівництво й придбання нових активів, реконструкція або ж модернізація уже існуючих), що має суттєвий вплив на відображення такого роду господарських операцій у первинних формах документації.

На підставі схематичного зображення інформаційних зв'язків, ми можемо бачити, що первинне відображення руху документів з інвестиційних процесів капітального характеру поділяється на два взаємопов'язаних рівні:

I рівень - формування первинної вартості відокремлених об'єктів капітального характеру інвестування;

II рівень - введення цих об'єктів в експлуатацію.

З метою мінімізації витрат та перекручування інформації доцільно розробити Картку з аналітичного обліку витрат капітального характеру, яка б об'єднувала цілий ряд господарських операцій між цими двома рівнями.

З метою удосконалення даного процесу першочергово необхідно розробити перелік облікових номенклатур первинного обліку капітальних інвестицій на ПП «Агрофірма Батьківщина» (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

**Пропонований перелік облікових номенклатур первинного обліку
капітальних інвестицій для ПП «Агрофірма Батьківщина»**

№	Характеристика необхідних відомостей	Для чого необхідні відомості	Вимірники		В яких носіях інформації фіксується
			Натура-льні	Вартіс-ні	
1	Найменування основного засобу	Для правильної постановки на облік	+		Акт приймання-передачі, інвентарна картка, накладна, відомості обліку НА
2	Технічні характеристики	Для правильної постановки на облік	+		-, -

<i>Продовження табл.2.4</i>					
1	2	3	4	5	6
3	Інвентарний номер	Для контролю за рухом і використанням	+		Акт приймання-передачі, інвентарна картка, відомості обліку НА
4	Одиниця виміру	Для правильної постановки на облік	+		Акт приймання-передачі, інвентарна картка, накладна, відомості обліку НА
5	Ціна	Для правильної постановки на облік і нарахування		+	„-“
6	Кількість оприбуткованих основних засобів	Для правильної постановки на облік, для контролю за виконанням договорів і розрахунків з постачальниками та підрядниками	+		„-“
7	Вартість оприбуткованих основних засобів	Для правильної постановки на облік, для контролю за виконанням договорів і розрахунків з постачальниками та підрядниками		+	„-“
8	Підрозділ, який отримує основний засіб	Для контролю за наявністю і рухом основних засобів			Акт приймання-передачі, інвентарна картка, накладна, відомості обліку необоротних активів, інвентаризаційний опис
9	Фактична наявність основних засобів	Для контролю за наявністю і цілісністю основних засобів	+		Інвентаризаційний опис, картки складського обліку

Отже, для документального оформлення операцій з капітального будівництва основних засобів необхідно врахувати спосіб проведення будівельно-монтажних робіт: підрядний, коли використовуються послуги підрядних організацій та господарський, котрий вбачає проведення будівництва власними силами.

Розглянемо порядок відображення в обліку операцій з капітального інвестування господарським способом на ПП «Агрофірма Батьківщина» (табл. 2.5).

Для раціонального обліку інвестиційних процесів капітального характеру для ПП «Агрофірма Батьківщина» пропонуємо ввести додатковий аналітичний рахунок до субрахунка 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів», який буде мати назву «Монтаж обладнання» з двома відокремленими субрахунками «Обладнання, яке потребує монтажу» й «Обладнання в монтажу». Окрім того, в

структурі аналітичних рахунків до субрахунка 151 «Капітальне будівництво» пропонуємо відображати тільки ті витрати, що понесені при виконанні будівельно-монтажних робіт підрядним або господарським способом, внаслідок яких утворюються будівлі і споруди.

Таблиця 2.5

Кореспонденція рахунків з обліку капітальних інвестицій, що здійснюються господарським способом ПП «Агрофірма Батьківщина»

Господарська операція та її зміст	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	Д-т	К-т	
Відпущено матеріали на спорудження об'єкта	151	201	86278
Списано на об'єкт інвестування виробу власного виготовлення	151	23	1916
Списано паливо, витрачене при спорудженні об'єкта	151	203	9134
Списано інші матеріали, витрачені при спорудженні об'єкта	151	209	8007
Нараховано заробітну плату працівникам	151	661	30544
Відображено загальнообов'язкові нарахування на заробітну плату	151	65	6720
Зарахування об'єкта на баланс	103	151	142599

Керуючись вимогами ПСБО 7 «Основні засоби» формування первинної вартості об'єктів капітального інвестування має здійснюватися за кожним окремим об'єктом.

Аналітичний облік капітальних інвестицій для ПП «Агрофірма Батьківщина» пропонуємо здійснювати так, щоб максимально знизити обсяг облікових робіт облікового персоналу при групуванні та вибірці капітальних витрат за певними класифікаційними ознаками, що в свою чергу надасть можливість управлінській ланці отримувати оперативну та достовірну інформацію для прийняття відповідних рішень.

Оскільки основним видом капітальних інвестицій на досліджуваному підприємстві є придбання основних засобів, з метою оновлення засобів праці, то розглянемо відображення в системі бухгалтерського обліку такі господарські операції у табл. 2.6.

Таблиця 2.6

**Кореспонденція рахунків з обліку капітальних інвестицій з
придбання основних засобів**

Господарська операція та її зміст	Кореспонденція рахунків	
	Д-т	К-т
Отримано від постачальників культиватор, згідно з договором поставки	152	631
Відображено суму ПДВ, що включена до вартості культиватора	641	631
Здійснено оплату за договором поставки	631	311
Відображено транспортні витрати, здійснені сторонньою організацією	152	685
Відображено суму ПДВ у складі транспортних витрат	641	685
Відображені витрати з монтажу та обкатки культиватора	152	661,65
Зарахування об'єкта на баланс	104	152

При відображенні основних засобів, котрі вносяться його засновником до статутного (пайового) капіталу будуть мати наступний вигляд (табл.2.7).

Таблиця 2.7

**Типова кореспонденція рахунків з обліку придбання основних засобів
як внеску до статутного капіталу**

№ з/п	Господарська операція та її зміст	Кореспонденція рахунків	
		Д-т	К-т
1	Відображено розмір статутного фонду, заявлений в установчих документах	46	401
2	Відображено формування первісної вартості об'єкту капітальних інвестицій, отриманого як внесок до статутного капіталу	15	46
3	Відображено податковий кредит з ПДВ	641	46
4	Збільшення вартості отриманого об'єкта на суму додаткових витрат	15	63, 66, 685 тощо
5	Об'єкт капітального інвестування введено в експлуатацію	10	15

Зазначимо, що в чинних нормативних документах відсутня будь-яка інформація, щодо віднесення або ж не віднесення до капітальних інвестицій об'єктів необоротних активів, котрі є внесками здійсненими іншими

юридичними чи фізичними особами до статутного капіталу. Однак, сформувати первісну вартість об'єкта, без використання рахунка 15 «Капітальні інвестиції» неможливо. Виходячи із вищенаведеного пропонуємо одержані об'єкти основних засобів від інших юридичних чи фізичних осіб як внесок до статутного капіталу відображати в обліку за аналогією відображеним господарським операціям у табл.2.7.

Окрім того, для забезпечення системи управління інвестиційними процесами капітального характеру деталізованою інформацією пропонуємо використовувати систему аналітичних рахунків з витрат на капітальне будівництво представлену у додатку Н.

Запропонована процедура ведення облікових записів в системі рахунків бухгалтерського обліку сприятиме прозору відображенню операцій з інвестиційних процесів капітального характеру.

2.3. Організація та методика обліку фінансових інвестицій

Для ефективного використання тимчасово вивільнених з господарського обороту активів сільськогосподарські формування можуть здійснювати фінансові інвестиції.

Як вже відмічалось, фінансові інвестиції - це активи, які утримуються підприємством з метою одержання доходів у вигляді дивідендів або відсотків від їх володіння, набуття вигідних відносин з іншими підприємствами або контролю над їх діяльністю та майбутні вигоди від зростання вартості здійснених інвестицій [44].

В системі бухгалтерського обліку за терміном здійснення фінансові інвестиції поділяють на довгострокові та поточні (рис. 2.6).

Поточні фінансові інвестиції (фонди та акції інших підприємств) котрі мають притаманні тільки їм специфічні ознаки: встановлений термін їхнього погашення не повинен перевищувати один рік або ж вкладення були здійснені без попереднього наміру отримувати доходи по них більше одного року. Такі інвестиції згідно до ПСБО 12 поділяють на еквіваленти грошових коштів й інші поточні фінансові інвестиції.

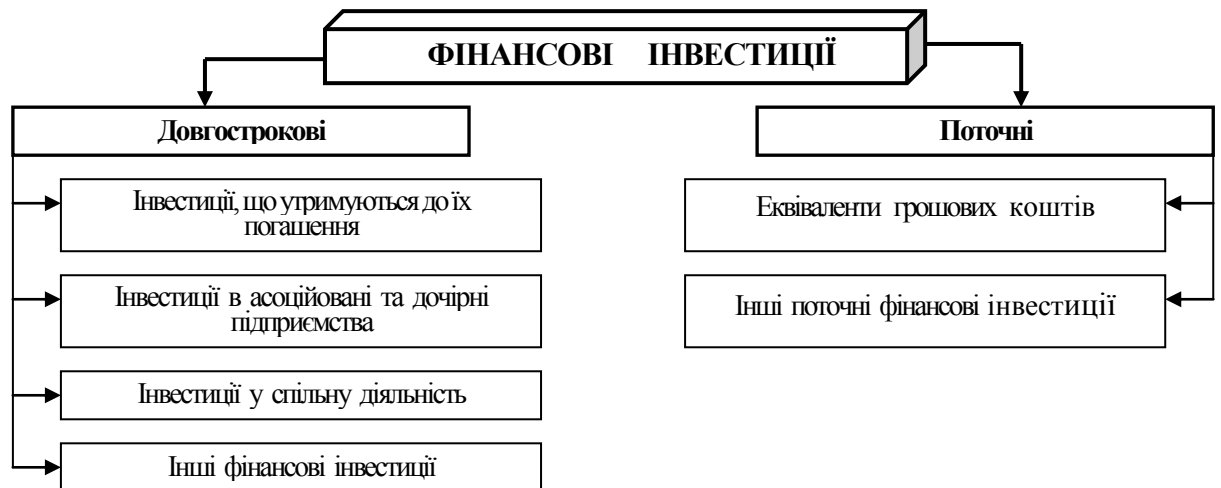

Рис. 2.6. Класифікація фінансових інвестицій

Досліджуване підприємство ПП «Агрофірма Батьківщина» згідно чинного законодавства може здійснювати фінансові інвестиції з метою придбання цінних паперів, що регулюються Законом України «Про цінні папери та фондовий ринок».

Цінні папери - це документи встановленої форми з відповідними реквізитами, що посвідчують грошові або інші майнові права, визначають взаємовідносини особи, яка їх розмістила (видала), і власника, та передбачають виконання зобов'язань згідно з умовами їх розміщення, а також можливість передачі прав, що випливають із цих документів, іншим особам [59].

Основоположним чинником належної організації обліку фінансових інвестицій на ПП «Агрофірма Батьківщина» є економічно їх обґрунтована класифікація, котра відбувається виходячи з певної мети та безпосередньо полягає у спроможності інвестора реалізувати власну стратегію на фінансовому ринку.

Раціональна організація бухгалтерського обліку фінансових інвестицій передбачає дотримання системного підходу, субординації, взаємодії різних видів обліку, підпорядкованості загальній логіці управління економікою.

Виходячи з вищенаведеного, організація обліку фінансових інвестицій полягає у вирішенні наступних завдань (рис. 2.7).

Головна мета організації обліку фінансових інвестицій ПП «Агрофірма

Батьківщина» полягає у створенні сприятливих умов для організації своєчасного реєстрування й повного відображення в обліковій системі операцій, які безпосередньо пов'язані з обліком фінансових інвестицій, з методикою та порядком формування їх оцінки, належною системою поточного внутрішнього контролю й узагальненням інформації при складанні звітності.

Рис. 2.7. Основні складові організації обліку фінансових інвестицій

Завдання організації обліку фінансових інвестицій полягають у наступному:

1. Організація класифікації фінансових інвестицій;
2. Організація належних умов для збереження цінних паперів у касі підприємства, які засвідчують вкладення інвестицій.
3. Організація своєчасного й правильного документування господарських операцій з інвестиціями фінансового спрямування.
4. Організація дієвого контролю за додержанням касової дисципліни, зокрема за витратами грошових коштів на придбання акцій і облігацій.
5. Організація проведення інвентаризацій по цінних паперах з метою постійного контролю за ними.

Важливим етапом організації обліку фінансових інвестицій у ПП «Агрофірма Батьківщина» є їх оцінка, котру здійснюють за різними методиками в залежності від способу їх придбання, на дату балансу та вибуття (рис. 2.8).

Рис. 2.8. Оцінка фінансових інвестицій в залежності від етапів їх обліку

Вартість фінансових інвестицій на дату складання балансу суттєво різниться від первісної їх оцінки. Фінансові інвестиції окрім тих, що утримуються підприємством до їх погашення або ж обліковуються за методом участі в капіталі, на дату складання формуються за справедливою вартістю. Загалом, фінансові інвестиції, справедливу вартість котрих достовірно визначити важко, відображаються на дату балансу за їх собівартістю з врахуванням зменшення корисності даної інвестиції.

Інвестиції фінансового характеру, котрі утримуються підприємством до їх погашення, відображаються на дату складання балансу за амортизованою собівартістю. Визначена різниця між собівартістю й вартістю погашення фінансових інвестицій, якими можуть бути: дисконт чи премія при придбанні, амортизується інвестором на протязі всього періоду з моменту придбання до моменту їх погашення за методом ефективної ставки відсотка.

Фінансові інвестиції в асоційовані і дочірні підприємства та в спільну діяльність зі створенням юридичної особи на дату балансу відображаються за вартістю, що визначена за методом участі в капіталі, крім окремих випадків. Фінансові інвестиції, що обліковуються за методом участі в капіталі, на дату балансу відображаються за вартістю, що визначається з урахуванням зміни загальної величини власного капіталу об'єкта інвестування, крім тих, що є

результатом операцій між інвестором і об'єктом інвестування [103].

Наступним кроком в організації обліку фінансових інвестицій є організація їх первинного, поточного й підсумкового обліку.

Першочерговим юридичним документом, який оформлюється під час придбання фінансових інвестицій господарюючими суб'єктами є договір. Підставою для проведення бухгалтерських записів в облікових регістрах щодо операцій з придбання або ж продажу цінних паперів є касові ордери (придбання фінансових інвестицій за готівкові кошти), платіжні доручення, виписки банку з поточного рахунку (придбання фінансових інвестицій безготівковим розрахунком).

Водночас, доволі часто мають місце випадки, коли придбання фінансових інвестицій відбувається за матеріальні або нематеріальні активи, що обов'язково повинно бути обумовлено при підписанні спеціального договору обома сторонами. В даному випадку, підставою для проведення відповідних записів в обліковій системі будуть документи, котрі засвідчують факт передачі окреслених умовами договору цінностей (Акт приймання-передачі об'єктів основних засобів, Акт вибуття (ліквідації) об'єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів, видаткова накладна та інш.). Підставою для відображення в системі бухгалтерського обліку сум амортизації дисконту чи премії є бухгалтерські довідки-розрахунки.

Підставою для оприбуткування депозитних сертифікатів та отримання відсотків є виписки банку з поточних рахунків з додаванням виправдних документів.

По кожному пакету придбаних цінних паперів в 2-х примірниках складається реєстр у якому зазначається така інформація: найменування емітента, номінальна вартість цінного паперу, купівельна вартість, номер, серія тощо, загальна кількість, дата купівлі, дата продажу.

Для обліку операцій з фінансовими інвестиціями діючим Планом рахунків передбачені такі рахунки:

- 14 «Довгострокові фінансові інвестиції»;
- 35 «Поточні фінансові інвестиції».

Рахунок 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» призначений для узагальнення інформації про наявність та рух довгострокових інвестицій (вкладень) у цінні папери інших підприємств, облігації державних та місцевих позик, статутний капітал інших підприємств, створених на території країни та за кордоном, і має такі субрахунки [94]:

141 - Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі;

142 - Інші інвестиції пов'язаним сторонам;

143 - Інвестиції непов'язаним сторонам.

Для обліку поточних фінансових інвестицій передбачений активний рахунок 35 «Поточні фінансові інвестиції», який об'єднує наступні субрахунки:

351 - Еквіваленти грошових коштів;

352 - Інші поточні фінансові інвестиції.

Типова кореспонденція рахунків з обліку інвестиційних процесів фінансового спрямування по поточних фінансових інвестиціях наведена у табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Типові бухгалтерські записи за рахунком 35 «Поточні фінансові інвестиції»

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
		Д-т	К-т
1	Придбані короткострокові депозитні сертифікати	351	311
2	Оприбутковано еквіваленти грошових коштів, що надійшли в погашення довгострокової дебіторської заборгованості	351	18
3	Відображено поточні фінансові інвестиції, що надійшли як внесок до статутного капіталу	352	46
4	Визнано поточні інвестиції довгостроковими	14	352
5	Списання балансової вартості реалізованих фінансових інвестицій	971	352
6	Придбані акції, які вільно котируються на ринку з метою перепродажу	352	311
7	Збільшення балансової вартості фінансових інвестицій на дату балансу	352	746
8	Зменшення балансової вартості фінансових інвестицій на дату балансу	975	352
9	Втрати від зменшення корисності фінансових інвестицій	975	352

Отримані фінансові інвестиції обліковуються за собівартістю їх придбання за дебетом рахунків 35 «Поточні фінансові інвестиції» або ж 14 «Довгострокові фінансові інвестиції». З кредиту ж цих рахунків собівартість інвестицій списується у разі їх реалізації або погашення.

Однією з основних ознак, яка зумовлює відмінності в обліку фінансових інвестицій є вид відносин, які складаються між інвестором та об'єктом інвестування, — відносини позики або власності.

Аналітичний облік фінансових інвестицій ведеться в розрізі видів придбаних цінних паперів та підприємств, що їх емітували (випустили). При цьому побудова аналітичного обліку забезпечує можливість отримання інформації про фінансові вкладення в об'єкти як на території України, так і за кордоном.

Операції з обліку довгострокових фінансових інвестицій групуються в Журналі-ордері 4Б с.-г. та відповідних відомостях до нього. Аналітична відомість 4Б с.-г. ведеться за операціями з обліку капітальних й довгострокових фінансових інвестицій. Операції з обліку поточних фінансових інвестицій відображаються в Журналі-ордері 1с.-г. та Відомості 1.4 с.-г.

Однією з найголовніших передумов ефективності ведення бухгалтерського обліку на ПП «Агрофірма Батьківщина» є наявність й достовірність первинних документів, оскільки саме вони першочергово фіксують момент здійснення господарської операції. На їх основі проводяться облікові записи у системі аналітичного та синтетичного обліку, від достовірності та своєчасності котрих наряду залежить якість складання фінансової звітності.

Метою складання фінансової звітності є надання користувачам повної, правдивої, неупередженої інформації про майновий і фінансовий стан підприємства[49].

Інформацію про здійснені інвестиційні процеси можна отримати з таких основних форм звітності: Баланс — форма № 1; Звіт про фінансові результати — форма № 2; Звіт про рух грошових коштів — форма № 3; Звіт про власний капітал— форма № 4; Примітки до річної фінансової звітності — форма № 5.

Напрямки та показники в частині розкриття інформації щодо

інвестиційних процесів що відбуваються на підприємстві розглянемо у вигляді схеми (рис.2.9) .

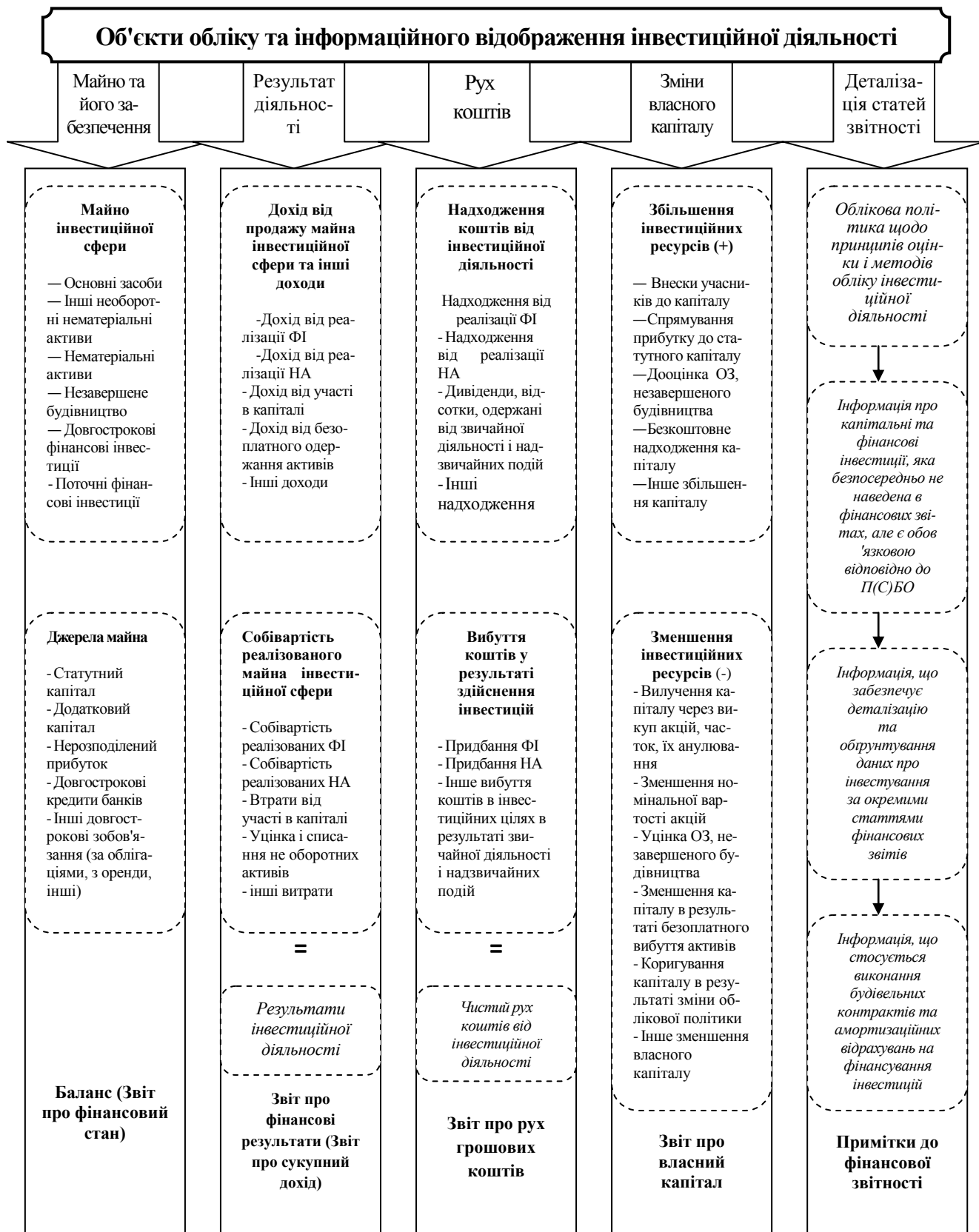

Рис. 2.9. Напрямки та показники інформації щодо інвестиційних процесів

Більша частина принципів й розроблених методик затвердженої системи обліку інвестиційних процесів успішно застосовується у практичній діяльності сільськогосподарських агроформувань різних організаційно-правових форм.

Узагальнення інформації за операціями з інвестиційних процесів капітального спрямування на ПП «Агрофірма Батьківщина» знайшла своє узагальнення у наступних формах фінансової звітності (табл.2.9).

Таблиця 2.9

Відображення інформації з обліку капітальних інвестицій у фінансовій звітності ПП «Агрофірма Батьківщина»

Назва статті	Код	Джерело інформації	Сума (тис.грн)
Баланс (Звіт про фінансовий стан)			
Незавершені капітальні інвестиції	1005	Сальдо Дт 15	445
Звіт про рух грошових коштів			
Придбання необоротних активів	3260	Аналітичні дані Дт 63, 68 у кореспонденції рахунків Кт30, 31	7004
Примітки до річної фінансової звітності			
Капітальне будівництво	280	Сальдо Дт 151	445
Придбання (виготовлення) основних засобів	290	Сальдо Дт 152	7004
Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів	300	Сальдо Дт 153	-
Придбання (створення) нематеріальних активів	310	Сальдо Дт 154	-
Придбання (виросування) довгострокових біологічних активів	320	Сальдо Дт 155	-

В основу формування інформації з капітального інвестування у фінансовій звітності інвестора повинні бути покладені значущість прийнятих ним інвестиційних рішень й принцип істотності, котрий визначає потребу розкриття інформації у фінансових звітах враховуючи ті обставини, що її ігнорування чи помилкове обрахування можуть мати вплив на остаточний результат реалізації цих рішень.

Однак, деякі постулати важко приживаються в практичній діяльності через нерозробленість механізмів їх реалізації та інших причин. Натомість, більша

частина сільськогосподарських формувань не в повній мірі використовують пропоновану методику оцінки інвестицій. Інвестиції капітального характеру як в момент їх придбання, так і на дату складання балансу зачасту відображують в обліковій системі за фактичною собівартістю. Одним із суттєвих недоліків є відсутність практичного застосування механізму переоцінки інвестицій і їх доведення до справедливої вартості та не використання рекомендованого Національними ПСБО механізму зменшення й відновлення корисності інвестиційних активів.

2.4. Трансформація вітчизняної практики обліку капітальних інвестицій до міжнародних стандартів

Головною особливістю функціонування господарського комплексу України в сучасних умовах розвитку є трансформаційні процеси на усіх рівнях. Одне із провідних місць в цих процесах займає інвестиційна складова. Світовий досвід свідчить, що країни, які обрали ринковий шлях розвитку, не в змозі розвивати господарство без залучення й ефективного використання інвестицій [28].

Інвестиційна політика держави макроекономічного рівня характеризується, перш за все, обсягом капітальних інвестицій.

Формування інвестиційних ресурсів будь-якого господарюючого суб'єкта у тому числі і агроформувань відбувається з використанням різного виду джерел фінансування. До складу таких джерел фінансування, в основному, включають: кошти державного бюджету; кошти місцевих бюджетів; власні кошти підприємств у вигляді амортизаційних відрахувань, інвестиційна складова чи прибутки; залучені кошти у вигляді грантів, кредитів міжнародних й вітчизняних комерційних банків, різноманітних організацій, благодійних внесків, іноземних інвестицій та коштів фізичних і юридичних осіб, котрі залучаються шляхом приватизації підприємств, передачі об'єктів галузі в управління, оренду, концесію, впровадження довгострокових місцевих запозичень і випуску облігацій тощо; кошти населення на індивідуальне

житлове будівництво; інші джерела фінансування [19].

До процесу реформування системи бухгалтерського обліку в нашій країні діяла єдина цілісна облікова система, котра повністю задовільняла головного й єдиного на той момент власника ресурсів – державу. Проте облік мав і на той час окреслені науковцям недоліки. Зміна економічної системи автоматично призвела до зміни принципів обліку, з'явилася чимала кількість різних власників засобів, а це в свою чергу призвело до зміни вимог до облікової системи. А тому тільки завдяки глибоким теоретичним дослідженням, що опираються на багаторічний досвід роботи багатьох країн світу, мають перспективу на майбутнє, успіх в наступних поколіннях і є вкрай необхідними для нашого суспільства.

В Україні, на нашу думку, варто було обрати один із найбільш раціональних способів застосування міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) – їх адаптації до економічного розвитку держави, який передбачає поступове (пошагове) вдосконалення національних правил обліку й звітності, орієнтоване на формування фінансової інформації високої якості відповідно до вимог міжнародних стандартів. Даний спосіб запровадження МСФЗ відповідає механізму більшості європейських країн світу і спонукає до зближення економічної інтеграції, гармонізації систем обліку й звітності. При цьому вкрай важливо, щоб в результаті такої адаптації була досягнута порівнянність показників фінансової звітності вітчизняних і іноземних компаній.

Оскільки основні напрямки у сільськогосподарському виробництві України в частині інвестиційних процесів, спрямовані саме на капітальні інвестиції, то варто розглянути міжнародну практику та переваги облікового процесу у зарубіжних країнах та використати їх досвід на вдосконалення вітчизняної системи обліку в цьому напрямку. Провівши порівняльний аналіз нормативно-правового та методичного забезпечення облікового процесу в частині капітальних інвестицій в Україні, певні положення МСБО, варто зазначити, що в чинних ПСБО відсутнє осточне визначення терміну «капітальні

інвестиції».

В пункті 4 ПСБО 7 «Основні засоби» сформовано лише визначення самого терміну «незавершені капітальні інвестиції в необоротні матеріальні активи», котрий визначається як — капітальні інвестиції у будівництво, виготовлення, реконструкцію, модернізацію, придбання об'єктів необоротних матеріальних активів, уведення яких в експлуатацію на дату балансу не відбулося, а також авансові платежі для фінансування будівництва [63], однак уже в пункті 14 цього ж ПСБО 7 йде мова про витрати, котрі пов'язані із поліпшенням об'єкта основних засобів (модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція тощо), що в свою чергу, приводить до збільшення майбутніх економічних вигод, які первісно очікувалося отримати від використання об'єкта.

Така ситуація не дає можливості достовірно визначити об'єкти обліку, а звідси виникає потреба звернення до інших нормативних джерел, котрі містять поняття «капітальні інвестиції».

Натомість, в Інструкції з методики складання форми №2-інвестиції державного статистичного спостереження «Звіт про капітальні інвестиції» зазначено, що у цій звітності відображуються обсяги капітальних інвестицій, такі як витрат на придбання, створення (будівництво) споруд, будівель, інших основних засобів (основних фондів) й необоротних матеріальних і нематеріальних активів.

Згідно з Міжнародним стандартом бухгалтерського обліку 28 «Інвестиції в асоційовані підприємства» сформовано поняття інвестиції за методом участі в капіталі, як метод обліку, відповідно до якого інвестицію первісно визнають за собівартістю, а в подальшому коригують у відповідності до зміни частки інвестора в чистих активах об'єкту інвестування уже після їх придбання. Прибуток чи збиток інвестора поєднує частку інвестора в прибутку або збитку об'єкту інвестування.

Відповідно до Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» пермін «інвестиції» наводиться,

як одна із складових цілісної групи фінансових інструментів. Згідно до цього стандарту інвестиції, що утримуються до погашення, представляють собою непохідні фінансові активи з фіксованими платежами або ж платежами, котрі підлягають визначенню, а також з фіксованим терміном погашення, якщо їхній суб'єкт господарювання має реальний намір та здатність утримувати до погашення, інші, аніж ті, що їх господарюючий суб'єкт після первісного визнання вбачає як оцінені за справедливою вартістю з врахуванням переоцінки як частину прибутку (збитку); та ті, котрі суб'єкт господарювання вбачає як утримувані з метою продажу; а також такі, що відповідають термінології позик та дебіторської заборгованості. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 40 «Інвестиційна нерухомість» використовується для визнання й оцінки інвестиційної нерухомості та розкриття інформації про неї.

З врахуванням положень МСФЗ 25 «Облік інвестицій», термін інвестиція – «це актив, утримуваний підприємством для приросту капіталу через розподіл доходу (наприклад, відсотків, роялті, дивідендів та ренти), для збільшення вартості капіталу або інших вигод для підприємства-інвестора, наприклад отриманих завдяки торговельним відносинам. Запаси, визначені в МСФЗ 2 «Запаси», не є інвестиціями. Основні засоби, визначені в МСФЗ 16 «Основні засоби» (інші, ніж інвестиційна власність), не є інвестиціями» [51].

До інвестицій у відповідності до МСФЗ 25, при придбанні основних засобів відносять тільки інвестиційну власність, котра розглядається як «інвестиція в землю або будівлі, які в основному не зайняті або не використовуються в операціях підприємством-інвестором чи іншим підприємством тієї самої групи, що й підприємство-інвестор», тобто ті, що не використовуються для внутрішніх потреб підприємства [60].

Що ж стосується визнання та оцінки вартості в частині інвестиційної власності підприємства, то МСФЗ 25 «Облік інвестицій» визначає наступне: «підприємству, яке утримує інвестиційну власність, потрібно:

- 1) відобразити її як власність згідно з вимогами МСФЗ 16 «Основні засоби»; або ж

2) відображати її як довгострокові інвестиції».

В американському словнику правничої термінології Black's Law Dictionary поняття «інвестиції» наводяться як витрати з придбання нерухомості або ж іншого майна з передбачуваною метою, як одержання прибутку, тобто у відповідності з цим визначення до інвестицій відносять витрати з придбання нерухомості з основною метою - отримання прибутку.

Встановлено, що капітальні вкладення (інвестиції) також можна відносити до складу інвестицій, оскільки внаслідок їхнього здійснення зростає сума прибутку, що було аргументовано у п. 1.1 даної дипломної магістерської роботи. Відповідно до МСФЗ 16 «Основні засоби» при придбанні об'єктів основних засобів їх собівартість складається з «...ціни придбання, включаючи імпорتنі мита та невідшкодовані податки на придбання, а також з витрат, безпосередньо пов'язаних з приведенням активу в робочий стан; будь-які торговельні знижки вираховуються при визначенні ціни придбання» [51].

Згідно GAAP вартість придбаних основних засобів складається із суми витрат з придбання активу, включаючи сюди витрати, понесені підприємством для приведення його в робочий стан і транспортування до місця користування даним активом за призначенням (SFAS № 34). Проведенні дослідження міжнародного досвіду в частині капітальних інвестицій спостерігаємо, що при придбанні об'єктів основних засобів формування їхньої собівартості за МСФЗ, GAAP та наших ПСБО суттєвих розбіжностей не містить. Звідси, доцільно провести узагальнення основних питань в частині оцінки та обліку капітальних інвестицій відповідно з міжнародними стандартами (Додаток П).

Отже, розглянувши формування поняття інвестиції в міжнародних стандартах можна дійти висновку, що вони різняться навіть самі між собою, а це означає, що управлінська ланка повинна при прийнятті відповідних рішень виходити із конкретної ситуації та принципу отримання економічної вигоди для підприємства.

З врахуванням вимог встановлених міжнародними стандартами визнані витрати, котрі безпосередньо пов'язані з об'єктами основних засобів, потрібно

сумувати до балансової вартості цього активу, якщо існує імовірність того, що очікувані у майбутньому економічні вигоди, котрі перевищують первісно оцінений рівень продуктивності існуючого активу, будуть надходити на підприємство. Усі інші наступні витрати потрібно визнавати витратами періоду, в якому вони були здійснені.

У США витрати на утримання основних засобів визнаються й відносяться до вартості основних засобів, у випадку виконання однієї із трьох умов:

- збільшується термін корисного використання основних засобів;
- збільшується потужність та кількість одиниць продукції, що випускається цим об'єктом основних засобів;
- поліпшується якість продукції, яка виробляється цим основним засобом.

Витрати, котрі не приводять до збільшення терміну експлуатації або ж зростання фондівіддачі, тобто продуктивності основних засобів (ремонт, технічне обслуговування), вважаються витратами періоду.

До таких витрат відносять несуттєві за вартісним показником витрати; так, велика кількість компаній відносить до витрат періоду усі витрати на устаткування, які не повинні бути вище встановленої граничної суми. Загалом, у відповідності до МСФЗ витрати, які пов'язані з ремонтуванням об'єктів основних засобів не капіталізуються, а відносяться до витрат звітного періоду. Проте, в американській обліковій системі існують ще й інші види подальшого поліпшення об'єктів основних засобів як: удосконалення (поліпшення), заміна та екстраординарні ремонти [43].

Вдосконалення або ж поліпшення вбачає заміну основного компоненту основного засобу значно удосконаленим компонентом, застосування котрого продовжить термін експлуатації або ж підвищить продуктивність даного основного засобу; заміна передбачає встановлення на основний засіб агрегату, за аналогією тому, що підлягає заміні за своїми якісними характеристиками; екстраординарний ремонт або ж оновлення призведе до продовження терміну експлуатації основних виробничих фондів й пов'язаний з одночасним (котрі не повторюються із періода в період) витратами. Мається на увазі те, що під

екстраординарним ремонтом вважається наш капітальний ремонт.

З метою обліку таких витрат (удосконалення, заміна та екстраординарний ремонт) використовують методи, кожний із яких передбачає збільшення балансової вартості даного активу. Тобто такі витрати капіталізуються в активі балансу, оскільки вони призводять до продовження терміну експлуатації активу або ж призводять до підвищення його продуктивності.

В зарубіжних країнах у балансі виокремлюють окремі статті, що передбачені для обліку капітальних інвестицій (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Статті балансу, які призначені для обліку капітальних інвестицій

Країна	Статті балансу
Чехія	Незакінчені матеріальні та нематеріальні інвестиції (в складі необоротних активів)
Польща	Вкладені (розпочаті) інвестиції, аванси в рахунок інвестицій (в складі речового довгострокового майна)
Німеччина	Внесені задатки і капітальні вкладення в будівництво (в складі основного майна)

В Четвертій директиві Європейського Співтовариства, прийнятій на основі статті 54 (3) Договору про річну звітність певних видів компаній в Розділі 3 «Формат балансу» в статті активи, передбачено в складі матеріальних активів стаття «Платежі в рахунок належної суми і матеріальні активи в процесі будівництва» [60].

У Франції в національному плані рахунків бухгалтерського обліку у другому класі рахунків передбачено окремий рахунок «Рахунки матеріальних і нематеріальних основних засобів і фінансових вкладень», який призначений для обліку капітальних інвестицій – 23 «Незавершені капітальні вкладення».

При придбанні об'єктів основних засобів до складу їх первісної вартості в багатьох країнах включаються наступні витрати (табл. 2.11).

У методиці формування витрат в обліковій системі, пов'язаних зі здійсненням капітальних інвестицій, близька до нас Білорусія.

Таблиця 2.11

**Порядок формування складу витрат при визначенні первісної вартості
об'єктів основних засобів в зарубіжних країнах [43]**

Країна	Загальні моменти оцінки основних засобів при придбанні
Естонія	Приймаються на облік за вартістю придбання, яка складається з витрат на придбання, платежів, що не відшкодовуються, та інших прямих витрат, пов'язаних з підготовкою майна до використання
Іспанія	Повинні обліковуватись за первісною вартістю і відображатись за ціною придбання, витрат виробництва або ринкової вартості, залежно від того, яка з цих оцінок нижче. Ціна придбання включає суму, яка зазначена в рахунку постачальника, і додаткові витрати. Крім того, до неї можуть включатися фінансові витрати, пов'язані з придбанням або виробництвом активів і які відображені в річній звітності, а також податки. До витрат виробництва включають вартість сировини та комплектуючих, понесені витрати, а також непрямі витрати, якщо їх можна обґрунтовано віднести до конкретного періоду виробництва. Крім того, до витрат виробництва можуть входити фінансові витрати до початку виробництва, які відображені в річному звіті. Вартість безоплатно отриманих активів визначають як вартість, яку оплатила б за них третя особа, враховуючи стан цих активів
Німеччина	Відображаються в бухгалтерському обліку за вартістю придбання або створення за вирахуванням систематично нарахованого зносу
Польща	Обліковуються за ціною придбання або за фактичними витратами на придбання та приведенням до готовності. Не використовується поняття можливої ціни реалізації
Франція	Приймаються на облік: ⇒ за ціною придбання у випадку купівлі за грошові кошти з урахуванням додаткових витрат на доставку та установку ⇒ за виробничою собівартістю для об'єктів, вироблених власними силами, виходячи з витрат на сировину і матеріали, накладних витрат, пов'язаних з виробництвом (як правило, до вартості основного засобу не включаються витрати на фінансування та адміністративні витрати, а також витрати на дослідження і розробки) ⇒ за ринковою вартістю для об'єктів, придбаних за особливих обставин (наприклад, безоплатне отримання)
Латвія	Витрати на придбання обчислюються шляхом додавання до продажної ціни витрат, пов'язаних з придбанням об'єктів до моменту здачі його в експлуатацію. Купівельною ціною являється сплачена грошима або в їх еквіваленті сума або передана для придбання активів справедлива вартість в період, коли актив придбаний або створений. Справедливою вартістю являється сума, за яку актив можна обміняти між добре інформованими, взаємно зацікавленими і фінансово не пов'язаними сторонами. Отримані для створення основних засобів проценти за позиками за період до здачі об'єкта в експлуатацію можна включати до собівартості знову створеного об'єкту. В цьому випадку в примітках даються відомості про розмір включених до складу основних засобів процентів

В основному організація й постановка бухгалтерського обліку на підприємствах Республіки Білорусь аналогічні нашій. Витрати, що пов'язані із придбанням основних засобів, обліковують на рахунку 08 «Вкладення в

позаоборотні активи», котрий має такі субрахунки: придбання земельних ділянок, придбання об'єктів природокористування, будівництво об'єктів основних засобів, придбання об'єктів основних засобів, придбання нематеріальних активів, переведення молодняка тварин в основне стадо, придбання дорослих тварин.

В обліковій системі Білорусії збереглися рахунки, які передбачені для обліку джерел фінансування капітальних інвестицій. Але незважаючи на це, в обліку цих джерел існують певні недоліки. На рахунку 88, що призначений для обліку спеціальних фондів, відображаються також витрати на фінансування будівництва нових об'єктів основних засобів, розширення, технічне переоснащення, реконструкцію діючого виробництва, придбання устаткування і інші закінчені капітальні вкладення, хоча вони здійснюються за своєю сутністю в основному за рахунок фонду розвитку виробництва, та в зменшення рахунку 88 не відносяться, а відображаються безпосередньо кореспонденцією Д-т 01 «Основні засоби» та К-т 08 «Вкладення в позаоборотні активи» [43].

Окрім того, витрати на будівництво, реконструкцію, придбання основних засобів фінансуються за рахунок коштів фонду накопичення. Кошти фонду накопичення, які були використані на фінансування капітальних вкладень, представляють собою витрати за якими включаються до первісної вартості збудованих об'єктів основних засобів та продовжують обліковуватися на рахунку 88. На зменшення суми фонду накопичення, тобто в дебет рахунку 88, відносять: списання збитку, який був виявлений за підсумками роботи підприємства за звітний період (рік), – в кореспонденції з кредитом рахунку 87 «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)» [51].

Проведені дослідження дають підставу зробити висновок, що в багатьох країнах зберігаються окремі рахунки, які передбачені для облікового відображення капітальних інвестицій, а в деяких ще використовуються рахунки, котрі акумулюють джерела фінансування капітальних інвестицій. В тих країнах, котрі не використовують окремі рахунки, в обліковій системі виникає багато труднощів в частині формування первісної вартості об'єктів

необоротних активів.

Окрім того, існує ціла низка проблем, що пов'язані в основному з нормативним регулюванням капітальних інвестицій, і особливо це стосується вітчизняного законодавства. Зокрема, не має точного визначення капітальних інвестицій, що в свою чергу, не дає змоги визначати достовірно об'єкт обліку. В МСФЗ капітальні інвестиції зазначаються лише як фінансовий інструмент, пояснень щодо якого дається іще менше. Загалом це призводить до ускладнення тлумачення категорії «капітальні інвестиції» з точки зору як вітчизняної, так і зарубіжної облікової практики.

Проте, дещо ситуація стала більш зрозумілішою у зв'язку з прийняттям НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» у відповідності до якого фінансова звітність вітчизняних підприємств трансформована до міжнародних стандартів фінансової звітності. Якщо це питання менше стосується суб'єктів малого підприємництва, то для великих підприємств, якими є акціонерні товариства, агрохолдинги уже повністю формують фінансову звітність з врахуванням міжнародного досвіду. Однак є досить багато незгоджених питань щодо оцінки та визначення облікових показників об'єктів інвестиційної діяльності, які відображаються у фінансовій звітності.

Підсумовуючи вищенаведене слідує, що в обліковій системі країн членів ЄС присутні в балансах та на рахунках статті, котрі призначені для обліку капітальних інвестицій, а тому наша країна повинна орієнтуватися саме на їхній облік, а не на облік, що ведеться в США, орієнтуватися на облік за Директивами ЄС, а не на облік за МСФЗ, оскільки наша країна прагне стати повноцінним членом Європейського Союзу.

РОЗДІЛ 3

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА КОНТРОЛЮ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

3.1. Контроль як інструмент управління інвестиційними процесами підприємства

Необхідність запровадження контролю у вітчизняних сільськогосподарських підприємствах викликана передусім вимогами сучасних економічних відносин та всебічними інформаційними потребами суб'єктів господарювання. На сучасному етапі у нашій країні спостерігаються радикальні перетворення у сфері бухгалтерського обліку, що в свою чергу суттєво впливає і на порядок організації внутрішнього та зовнішнього контролю інвестиційної діяльності підприємств.

Метою контролю інвестиційних процесів суб'єкта господарювання є встановлення:

- достовірності первинних документів відносно придбання капітальних та фінансових інвестицій, їх оцінки;
- своєчасності та повноти відображення даних первинних документів у зведених відомостях та облікових регістрах;
- достовірності ведення обліку капітальних та фінансових інвестицій та відповідності прийнятій обліковій політиці суб'єкта господарювання;
- достовірності відображення капітальних та фінансових інвестицій в звітності підконтрольного підприємства;
- відповідності методики обліку та оподаткування інвестиційних процесів чинному законодавству.

Виходячи з вищезазначеного, основними завданнями контролю інвестиційних процесів є такі:

- 1) збереження майна власника підконтрольного підприємства, а саме ресурсів, які були вкладені в формування капітальних та фінансових інвестицій;

2) забезпечення всебічної розробки та максимально повного досягнення цілей інвестиційної діяльності суб'єкта господарювання зі здійснення капітальних та фінансових інвестицій через реалізацію відповідних управлінських рішень за інвестиційними проектами;

3) забезпечення повноти та достовірності інформації про інвестиційну діяльність з придбання та управління інвестиційним портфелем підприємства;

4) попередження порушень в системі управління інвестиційною діяльністю інвестиційних процесів та виявлення основних причин таких порушень з метою недопущення їх у майбутньому.

До основних об'єктів контролю інвестиційних процесів суб'єкта господарювання відносять: 1) дослідження інвестицій за вартістю; 2) дослідження інвестицій за кількістю; 3) дослідження інвестицій за якістю; 4) дослідження інвестицій за матеріально-відповідальними особами тощо.

На першому етапі контролю інвестиційних процесів підприємства проводять: контроль стану майна підприємства та джерел його формування відповідно до основних ознак класифікації інвестиційних ресурсів.

На другому етапі контролю інвестиційних процесів підприємства до основних об'єктів контролю можуть бути віднесені: придбання поточних та довгострокових фінансових інвестицій, будівництво (створення) основних засобів та інших необоротних активів, придбання, реконструкція, модернізація та технічне переоснащення необоротних активів, проектно-дослідницькі роботи тощо.

На заключному етапі контролю інвестиційних процесів суб'єкта господарювання об'єктами дослідження інвестицій виступають результати інвестиційної діяльності. Результатами інвестиційної діяльності підконтрольного підприємства може бути або зростання фінансових інвестицій та необоротних активів у базовому підприємстві, отримання прибутків чи понесення збитків від управління інвестиційним портфелем підприємства тощо.

Отже, під час дослідження інвестиційних процесів суб'єкта господарювання, в системі контролю можна виокремити такі об'єкти контролю

капітальних та фінансових інвестицій сільськогосподарського підприємства (рис. 3.1).

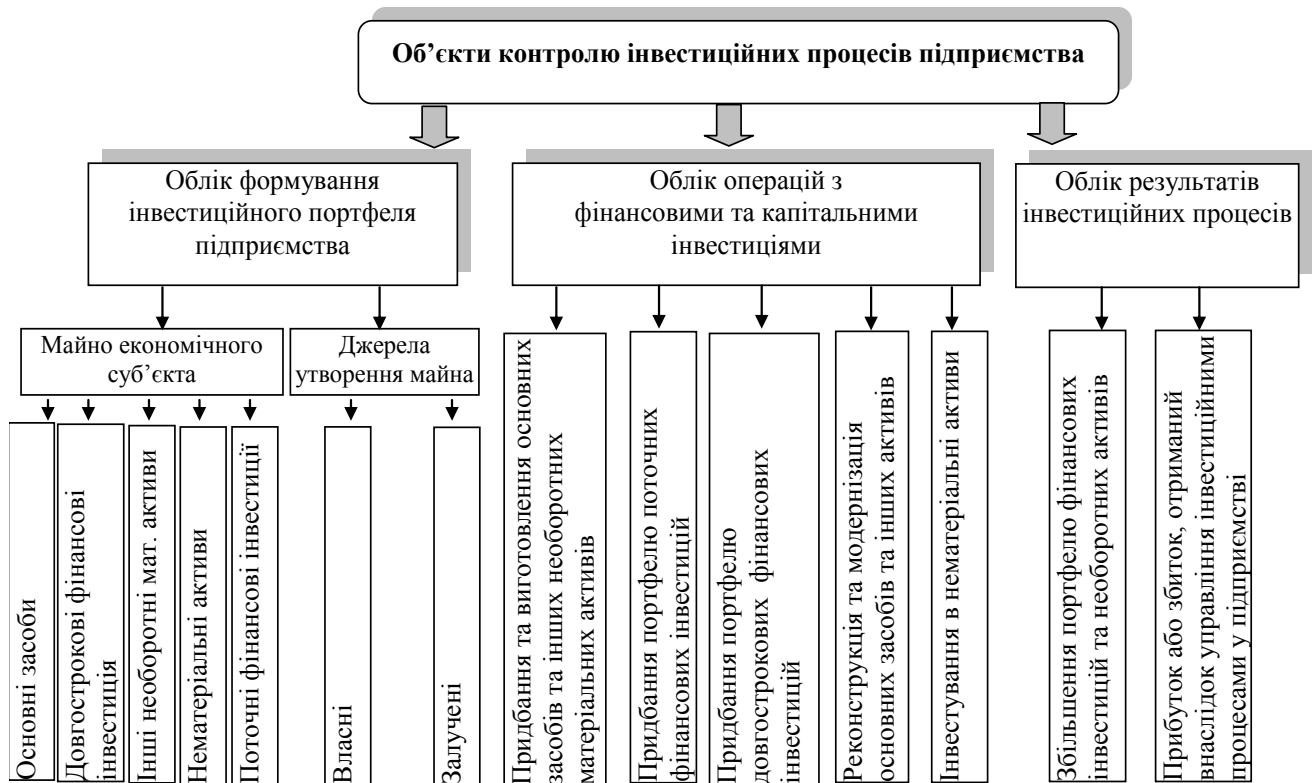

Рис. 3.1. Об'єкти контролю інвестиційних процесів підприємства

Джерелами інформації для контролю інвестиційних процесів суб'єкта господарювання можуть виступати такі:

1. Наказ про облікову політику підконтрольного підприємства.
2. Первинні документи, що відображують стан та рух капітальних та фінансових інвестицій (договори з придбання капітальних та фінансових інвестицій, платіжні доручення, сертифікати на право власності фінансових інвестицій; акти введення в експлуатацію необоротних активів; кошториси будівництва (створення) необоротних активів, акти приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів тощо).
3. Облікові регістри, які відображують рух господарських операцій з обліку капітальних та фінансових інвестицій.
4. Акти, службові записки та довідки попередніх перевірок, висновки контролерів та інша документація, що узагальнює результати контролю щодо

інвестиційних процесів підконтрольного підприємства.

5. Фінансова, статистична, управлінська та податкова звітність суб'єкта господарювання.

Деталізацію завдань контролю інвестиційних процесів підприємства доцільно проводити за визначеними етапами контролю (попередній, поточний та наступний), які схематично відображено на рис. 3.2.

До основних завдань попереднього контролю інвестиційних процесів базового підприємства доцільно віднести:

- забезпечення завчасного попередження порушень в інвестиційній діяльності підконтрольного підприємства зі здійснення капітальних й фінансових інвестицій;

- забезпечення оптимального коригування інвестиційної діяльності зі здійснення капітальних й фінансових інвестицій; прогнозування стану інвестиційних процесів на відповідний момент часу;

- забезпечення формування ефективних управлінських рішень щодо операцій з управління інвестиційним портфелем суб'єкта господарювання та їх відповідності нормативам та положенням підконтрольного підприємства, а також попередження здійснення економічно недоцільних і незаконних інвестиційних операцій;

- визначення доцільності тих чи інших інвестиційних процесів, цільового та фактичного використання ресурсів підконтрольного підприємства;

- виявлення основних причин, що перешкоджають ефективному веденню інвестиційної діяльності зі здійснення капітальних й фінансових інвестицій.

При поточному контролі інвестиційних процесів серед основних завдань доцільно виокремити:

- забезпечення виявлення відповідності операцій з проведення капітальних та фінансових інвестицій нормативам, положенням та чинним законодавчим актам під час їх здійснення;

- забезпечення всебічного спостереження за повнотою і достовірністю відображення в обліку операцій з інвестування в момент їх здійснення;

Рис. 3.2. Завдання контролю інвестиційних процесів підприємства

- забезпечення інформаційної безпеки суб'єкта господарювання під час здійснення інвестиційної діяльності;

- забезпечення всебічного контролю щодо виконання функціональних обов'язків відповідних посадових осіб і підрозділів підконтрольного підприємства, що задіяні в проведенні інвестиційної діяльності.

Серед основних завдань при заключному контролі інвестиційних процесів суб'єкта господарювання доцільно виокремити такі:

- забезпечення законності проведення інвестиційних операцій та оцінки капітальних та фінансових інвестицій після їх оприбуткування, а також виявлення можливих відхилень від запланованих параметрів (нормативів, стандартів);

- надання повної та достовірної інформації менеджерам відповідних рівнів про стан та результати інвестиційної діяльності зі здійснення капітальних й фінансових інвестицій, яка була проведена у базовому підприємстві;

- забезпечення проведення оцінки щодо фактичного стану інвестиційних процесів суб'єкта господарювання;

- перевірка операцій з капітальними та фінансовими інвестиціями з метою встановлення основних причин відхилень та доказів вини відповідальних осіб за їх негативні наслідки;

- забезпечення достовірності відображення в системі фінансового та управлінського обліку операцій з фінансовими та капітальними інвестиціями;

- забезпечення об'єктивної оцінки ефективності прийнятих управлінських рішень щодо окремих інвестиційних проектів, результативності й своєчасності їх виконання;

- забезпечення належної системи збору, обробки та передачі інформації про стан капітальних й фінансових інвестицій власникам підконтрольного підприємства управлінському персоналу.

Таким чином, можемо дійти висновку, що контроль капітальних і фінансових інвестицій доцільно проводити досліджуючи відповідні первинні та

зведені облікові документи, які заповнюються при здійсненні операцій з такими інвестиціями (договори з придбання капітальних та фінансових інвестицій, платіжні доручення, сертифікати на право власності фінансових інвестицій, акти введення в експлуатацію необоротних активів, кошториси будівництва (створення) необоротних активів, акти приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів тощо), облікові реєстри, фінансову та управлінську звітність.

3.2. Удосконалення методики контролю інвестиційних процесів підприємства

Під час контролю фінансових та капітальних інвестицій у ПП «Агрофірма Батьківщина» даються відповіді на такі питання:

- структура та склад фінансових інвестицій підконтрольного підприємства;
- джерела придбання цінних паперів та відображення в облікових реєстрах коштів, що використані на фінансові вкладення;
- формування балансової вартості придбаних цінних паперів, визначення витрат на їх придбання;
- правильність документального оформлення та відображення в системі обліку операцій з цінними паперами;
- належність зберігання цінних паперів, повнота та порядок оплати послуг депозитарію, наявність належно оформленого депозитарного договору;
- повнота та вчасність сплати державного мита за операції з цінними паперами;
- достовірність визначення та відображення в облікових реєстрах фінансових результатів від реалізації цінних паперів;
- експертиза капітальних вкладень підконтрольного підприємства і введення об'єктів нерухомості та виробничих потужностей у дію;
- наявність проведеної експертизи створення та впровадження нової техніки;

- наявність проведеної експертизи будівельно-монтажних і ремонтних робіт;
- наявність проведеної експертизи інвестиційних проектів підконтрольного підприємства тощо.

Стосовно фінансових інвестицій підконтрольного підприємства встановлюється відповідність ведення обліку даних об'єктів вимогам ПСБО 12 «Фінансові інвестиції», а саме:

- визнання фінансових інвестицій у складі активів;
- ведення обліку за кожною фінансовою інвестицією, організація належного аналітичного обліку за строками погашення, видами, об'єктами фінансових інвестицій;
- проведення переоцінки фінансових інвестицій залежно від результатів діяльності підконтрольного підприємства, в яке здійснюються такі інвестиції;
- правильність розрахунку амортизації різниці між собівартістю та вартістю погашення фінансових інвестицій;
- правильність оцінки інвестицій за собівартістю;
- відокремлення довгострокових та короткострокових фінансових інвестицій;
- об'єктивне застосування методів оцінки інвестицій на дату балансу в залежності від того, у який об'єкт здійснюються такі фінансові інвестиції;
- порядок проведення дооцінки та уцінки фінансових інвестицій;
- виділення у балансі підконтрольного підприємства фінансових інвестицій, які обліковуються за методом участі у капіталі;
- правдивість та повнота надання інформації про фінансові інвестиції у фінансовій звітності.

Об'єктами контролю інвестиційної діяльності ПП «Агрофірма Батьківщина» є інвестиційні проекти, знову створювані основні засоби і обігові кошти у всіх галузях і сферах господарства, цінні папери, цільові вкладення засобів, науково-технічна продукція, інтелектуальні права, витрати на капітальне будівництво, введення в дію об'єктів і виробничих потужностей,

бухгалтерський облік і звітність по інвестиційній діяльності. Інвестори– це суб'єкти інвестиційної діяльності, які ухвалюють рішення щодо вкладення власних, залучених і запозичених інтелектуальних та майнових цінностей [28].

Інвестиційна діяльність вітчизняних суб'єктів господарювання регулюється законодавством України або держави, на території якої ця діяльність здійснюється, відповідними міжнародними договорами України, а також спеціальним законодавством України.

Всі суб'єкти інвестиційної діяльності незалежно від форми власності і господарювання володіють рівними правами на проведення інвестиційної діяльності. Інвестор самостійно визначає цілі, види, напрями та обсяги інвестицій, на договірній основі може залучати для їх реалізації будь-яких учасників інвестиційної діяльності. За рішенням інвестора права розпорядження і володіння інвестиціями, а також результатами їх використання можуть бути передані іншим особам відповідно до чинного законодавства. Взаємовідносини у разі такої передачі прав мають бути врегульованими ними самостійно на основі договорів.

Джерелами фінансування інвестиційної діяльності базового підприємства можуть бути такі:

- власні фінансові ресурси суб'єкта господарювання (прибуток, амортизаційні відрахування, відшкодування збитків від аварій, стихійних лих тощо);
- позикові фінансові кошти суб'єкта господарювання (банківські кредити, бюджетні кредити, облігації позики, кошти, отримані від продажу акцій);
- бюджетні інвестиційні асигнування та інші джерела.

Державне регулювання інвестиційної діяльності здійснюється з метою реалізації соціальної, економічної та науково-технічної політики. Воно характеризується показниками економічного і соціального розвитку України, регіональними і республіканськими програмами розвитку вітчизняного господарства і передбаченими у місцевих бюджетах обсягами державного фінансування інвестиційної діяльності. Регулювання порядку здійснення

інвестиційної діяльності встановлюється:

- системою податків, податкових ставок і пільг з диференціацією суб'єктів та об'єктів оподаткування;
- проведенням кредитної та амортизаційної політики, у тому числі прискореної амортизації об'єктів основних засобів та нематеріальних активів;
- наданням грошової допомоги у вигляді субсидій, дотацій, бюджетних позик на розвиток окремих видів сільськогосподарського виробництва тощо;
- державними стандартами і нормами;
- антимонопольними заходами, приватизацією і роздержавленням власності;
- визначенням умов користування водою, землею та іншими природними ресурсами;
- вітчизняною політикою ціноутворення, порядком проведення експертизи інвестиційних проектів та інші заходи [30].

Отже, основним напрямом інвестиційної діяльності базового підприємства є вкладення майнових та інтелектуальних цінностей у капітальні вкладення і впровадження нової техніки, тому вони є важливим об'єктом контролю у даному підприємстві.

Капітальні вкладення ПП «Агрофірма Батьківщина» – це цілеспрямована система планового оновлення і розвитку матеріально-технічної бази сільськогосподарського формування у процесі розширеного відтворення. Завданням контролю капітальних вкладень є всебічне дослідження проведення належної реконструкції та заміни зношеного або застарілого устаткування й інших об'єктів основних засобів, будівництва нових та розширення діючих виробничих елементів підконтрольного підприємства.

При плануванні та виконанні капітальних інвестицій базове підприємство повинно дотримуватися таких вимог:

- максимально використовувати діючі основні фонди з урахуванням їх технічного переозброєння та реконструкції;
- забезпечувати прискорене освоєння введених в дію проектних

потужностей порівняно із запланованими нормативними термінами;

- забезпечувати комплексне будівництво об'єктів у затверджені терміни;
- забезпечувати збалансованість плану по матеріальних, фінансових і трудових ресурсах.

Структура витрат капітальних інвестицій базового підприємства включає витрати на будівництво нових і реконструкцію діючих потужностей, придбання устаткування, що підлягає монтажу, а також машин, господарського інвентарю, обладнання, інструментів, які не вимагають монтажу.

Впровадження нової техніки у базовому агроформуванні являє собою систему заходів, спрямованих на прискорення науково-технічного прогресу шляхом заміни морально застарілого обладнання більш досконалим, що відповідає відповідній технології.

Завдання контролю інвестиційної діяльності полягає у сприянні найбільш раціональному використанню базовим підприємством майнових та інтелектуальних цінностей при будівництві (придбанні) і модернізації основних засобів, реалізації цільових комплексних програм стратегічного розвитку на перспективу. Відповідно до цього моделлю стандарту контролю інвестиційної діяльності визначаються об'єкти, джерела інформації та методичні прийоми контролю.

Особливість об'єктів контролю інвестиційної діяльності полягає у тому, що ці об'єкти у сукупності є самостійним видом діяльності базового підприємства, що здійснюються разом з основною діяльністю. До них відносять інвестиційні вкладення у фінансових, майнових та інтелектуальних ресурсів в інвестиційну й інноваційну діяльність, яка включає планування та фінансування капітальних вкладень, збалансованість ресурсами, а також виконання таких планів і відображення їх облікових регістрах і звітності. Оскільки капітальні інвестиції здійснюються в основному із залученням підрядних будівельних організацій, то обов'язком таких замовників є забезпечення їх чинною проектно-кошторисною документацією. Замовник відповідає перед підрядником за своєчасність з розробки та затвердження проектно-кошторисної документації, її здачу у

терміни, передбачені затвердженим договором, якість проведених робіт тощо. Тому проектно-кошторисну документацію включають у ноу-хау і розглядають під час контролю як окремий об'єкт контролю, що представляє інтелектуальну цінність підконтрольного підприємства.

Джерелом інформації під час контролю фінансових та капітальних інвестицій у ПП «Агрофірма Батьківщина» слугують законодавчо-нормативні акти з інвестиційної діяльності, планування та фінансування фінансових та капітальних інвестицій, документи по розробці проектно-кошторисної документації, нормативно-планова документація, а також первинні документи, облікові реєстри та звітність по інвестиційній діяльності сільськогосподарського агроформування, планова документація щодо фінансових інвестицій й капітальних вкладень та інша фактографічна інформація (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

**Документування операцій з інвестиціями ПП «Агрофірма
Батьківщина»**

Шифр та назва рахунку	Документи
14 «Довгострокові фінансові інвестиції»; 35 «Поточні фінансові інвестиції»	Документи прийому-передачі внесків у спільну діяльність; документи прийому-передачі цінних паперів; свідоцтва на суми здійснених внесків в інші підприємства; виписки банку; платіжні доручення; видаткові касові ордери; прибуткові касові ордери; засновницькі договори; договори купівлі-продажу цінних паперів
15 «Капітальні інвестиції»	Акти введення в експлуатацію; дефектні акти; акти прийому-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів; акти виконаних робіт по ремонту об'єктів забудови; технічне обслуговування основних засобів підрядними організаціями, кошториси та угоди на капітальний ремонт

Особливістю методичних прийомів контролю інвестиційних процесів в частині фінансових та капітальних інвестицій, узагальнення й реалізації результатів такого контролю є вживання таких органолептичних прийомів як:

- інвентаризація;
- контрольні вимірювання;
- експертизи різних видів;

- технологічний контроль;
- інші методи для дослідження фінансових та капітальних інвестицій, якості об'єктів капітальних робіт, відповідності їх затвердженій проектно-кошторисній документації.

Розрахунково-аналітичні методичні прийоми під час контролю фінансових та капітальних інвестицій у ПП «Агрофірма Батьківщина» використовують при визначенні якісних показників і показників виконання планів фінансових інвестицій і впровадження нової техніки, виявлення прихованих невикористаних резервів.

Документальні методичні прийоми контролю у ПП «Агрофірма Батьківщина» використовують при контролі операцій, що відображають виконання будівельно-монтажних робіт, придбання обладнання, реконструкцію і модернізацію діючих основних засобів, проведення амортизації фінансових інвестицій, обґрунтування методу обліку фінансових інвестицій тощо. Камеральні перевірки у сільськогосподарському агроформуванні ПП «Агрофірма Батьківщина» застосовують при дослідженні якості проектно-кошторисної документації підрядників, а саме: відповідність типовим проектам, їх науково-технічний рівень, кошторисні норми й розцінки, обсяг виконаних робіт тощо [25].

У процесі контролю фінансових та капітальних інвестицій застосовують також методичні прийоми зустрічної перевірки документів, що знаходяться в установі обслуговуючого банку, який фінансує капітальні вкладення і нову техніку ПП «Агрофірма Батьківщина», а також підрядчика, що зобов'язався виконувати роботи капітального характеру.

Дослідження теоретичних джерел а також практики проведення контролю інвестиційної діяльності у ПП «Агрофірма Батьківщина» дозволило виявити певні відхилення у звітності, які при проведенні контролю можуть бути кваліфіковані як порушення діючих правил ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності.

Відповідно до чинних нормативно-правових актів такі порушення правил

ведення обліку обмежені розглядом двох основних нормативних документів з ведення обліку фінансових та капітальних інвестицій – ПСБО 12 «Фінансові інвестиції» та ПСБО 18 «Будівельні контракти».

У додатку Р та додатку С проведено групування типових порушень згаданих вище національних стандартів, які використовуються контролерами при перевірці інвестиційної діяльності вітчизняних підприємств.

Метою організації контролю капітальних інвестицій є отримання незалежної і об'єктивної оцінки стратегічних рішень та дій менеджерів ПП «Агрофірма Батьківщина» у ході управління реалізацією інвестиційних проектів у базовому підприємстві. Завдання контролю капітальних інвестицій спрямовані на перевірку на відповідність системи управління реалізацією інвестиційних проектів та можуть бути вирішені фахівцями відділів інвестиційного контролінгу або внутрішнього контролю на основі здійснення постійного моніторингу за показниками цих інвестиційних проектів у базовому підприємстві.

Характер організації контролю фінансових та капітальних інвестицій і технологія його проведення мають визначатись з урахуванням різноманітності завдань, які виконуються контролерами, що висуває відповідні вимоги до порядку та форми подання результатів контролю, збору необхідних доказів і повноважень передачі результатів перевірок безпосередньо керівництву ПП «Агрофірма Батьківщина».

Враховуючи вищевикладене, систематизовано та розкрито порядок організації та проведення контролю фінансових та капітальних інвестицій базового підприємства (додаток Т, додаток Ф).

Отже, побудову системи контролю інвестиційної діяльності ПП «Агрофірма Батьківщина» доцільно здійснювати послідовною реалізацією таких етапів: встановлення завдань і цілей на кожній стадії підготовки й реалізації визначених проектів і інвестиційних програм; визначення об'єкту внутрішнього контролю, тобто формування інвестиційних пропозицій в координатах відповідної мети; визначення факторів ризику реалізації окремих проектів та

інвестиційних програм; моніторинг реалізації окремих проектів та інвестиційних програм, а також їх впливу на основні показники діяльності базового агроформування; визначення відхилень фактичних значень підконтрольних показників від запланованих, аналіз характеру причин цих відхилень; визначення ступеню дії наявних відхилень на кінцевий результат інвестиційного проекту; розробка системи звітності за окремими інвестиційними проектами, визначення періодичності подання звітів; ухвалення управлінських рішень щодо функціонування системи внутрішнього контролю інвестиційної діяльності та визначення його місця в структурі управління базовим агроформуванням; визначення функціональних обов'язків внутрішнього контролера як незалежної особи у структурі фінансового відділу або відділу контролінгу базового підприємства; встановлення загальних функцій відділу контролю; з'ясування ієрархічної підлеглості контролера і підрозділу внутрішнього контролю тощо.

З метою удосконалення окремих аспектів організації контролю інвестиційних процесів для ПП «Агрофірма Батьківщина» розроблено та рекомендовано для впровадження Модель та Порядок проведення контролю фінансових та капітальних інвестицій підприємства. Ці заходи сприятимуть найбільш раціональному використанню майнових й інтелектуальних цінностей при створенні і модернізації основних засобів, реалізації цільових комплексних програм економічного та соціального розвитку досліджуваного агроформування.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Останнім часом спостерігається суттєве відставання національної економіки від економічного розвитку держав світу за рівнем технологічного розвитку та продуктивності виробництва. Цей фактор напряму стосується і сільськогосподарської галузі. Проведене дослідження здійснене у магістерській роботі, дозволяє стверджувати, що в умовах ринкового ведення господарства найважливішою умовою виживання й фундаментом стабільного стану сільськогосподарського підприємства є проведення ним саме ефективної інвестиційної політики, в умовах якої агроформування, вільно маневруючи власними фінансовими ресурсами, спроможні за допомогою ефективного їх використання створити умови для безперебійного процесу виробництва й реалізації сільськогосподарської продукції, зокрема витрати з розширення й відновлення виробництва. В умовах сьогодення, на фоні поглиблення економічної кризи, набувається досвід роботи в ринкових умовах, здійснюються глобальні процеси реорганізації, вишукування нових механізмів ефективного управління й планування інвестиційними процесами підприємства.

Підвищення конкурентоздатності сільськогосподарської продукції як на внутрішньому та і на закордонному ринках, напряму залежить від інвестиційних рішень на рівні окремих агроформувань, оскільки ефективність діяльності підприємства у довгостроковій перспективі, створення належних умов для забезпечення високих темпів їхнього зростання й підвищення конкурентоспроможності визначається рівнем їхньої інвестиційної привабливості, в частині інвестиційних процесів капітального та фінансового спрямування.

У магістерській роботі здійснено теоретичне узагальнення і запропоновано шляхи удосконалення методики та організації обліку й контролю інвестиційних процесів на підприємствах сільськогосподарської галузі, зокрема у ПП «Агрофірма Батьківщина». Це дало підстави

сформулювати наступні висновки та пропозиції:

1. Проведені статистичні дослідження стану інвестиційних процесів в Україні у тому числі і в сільськогосподарської галузі, продемонстрували низький рівень залучення інвестиційних ресурсів в економіку нашої країни, що висуває вимоги до покращення якості управління, зокрема інвестиційними процесами. Сучасний стан інвестиційної політики нашої держави вказує на пріоритетність напрямку інвестиційних вкладень в об'єкти капітального інвестування вітчизняної економіки, зокрема в агропромисловий комплекс. Сільськогосподарська галузь відзначається уже у I кварталі 2017 року зростанням майже у два рази рівнем залучених іноземних капіталовкладень. Україна займає одне з провідних місць у формуванні внутрішнього ринку продовольства. Сільськогосподарська продукція забезпечує не тільки потреби споживчів внутрішнього ринку але і реалізується на закордонний ринок, що забезпечує сталі надходження коштів до державного бюджету.

2. Доведено, що пріоритетною формою інвестицій на підприємствах сільськогосподарської галузі є капітальне інвестування, що займає значну питому вагу в інвестиційній політиці досліджуваного підприємства ПП «Агрофірма Батьківщина». Основною формою проведення інвестиційних процесів капітального характеру є вкладання коштів у об'єкти необоротних активів, реалізація яких відбувається шляхом придбання нових об'єктів будівництва, а також реконструкції, модернізації й іншого поліпшення, що є капіталовкладеннями. Окрім капітальних інвестицій сільськогосподарські формування здійснюють фінансові інвестиції, що напряму пов'язані з ринком цінних паперів. Усі ці напрями інвестування є безпосередніми об'єктами бухгалтерського обліку.

3. Запропоновано для підприємств сільськогосподарської галузі доповнення комплексної системи управління інвестиційними витратами окремими взаємопов'язаними підсистемами: обліку та контролю витрат на капітальні й фінансові інвестиції; прогнозування та планування таких витрат; підготовки проектів управлінських рішень щодо ефективності вкладень в

об'єкти з капітального та фінансового інвестування, що сприятиме постійному моніторингу таких витрат, підвищенню ефективності управління виробництвом та зменшенню ступеня ризику.

4. В процесі написання дипломної магістерської роботи було досліджено економічну сутність поняття «інвестиції», «фінансові інвестиції» та «капітальні інвестиції», а також розглянуто їх класифікацію з урахуванням різнопланових ознак, що дозволяє підвищити якість облікової інформації та обліковувати об'єкти інвестиційної діяльності за класифікаційними ознаками для потреб системи управління інвестиціями.

5. Для ефективності ведення обліку капітальних інвестицій нами було обґрунтовано місце капітальних інвестицій в об'єктах обліку, запропоновано графік документообороту, розроблено оперограму руху документів з обліку капітальних інвестицій, що забезпечить оперативність та достовірність облікової інформації з інвестиційних процесів капітального спрямування.

6. З метою прозорості відображення операцій з капітального інвестування їх слід здійснювати за інформаційними ресурсами аналітичних рахунків бухгалтерського обліку другого, третього та наступного порядків.

8. На сільськогосподарських підприємствах облік устаткування, що потребує монтажу і після введення його в експлуатацію стає окремим об'єктом основних засобів, рекомендовано їх облік вести на аналітичному рахунку «Монтаж обладнання» з окремими субрахунками «Обладнання, що потребує монтажу» та «Обладнання в монтажу»: до субрахунку 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів».

9. Порівняння вітчизняного та міжнародного досвіду з обліку інвестиційних процесів капітального характеру доводить, що в багатьох країнах зберігається окрема система рахунків, що передбачені для обліку капітальних інвестицій, а в деяких ще застосовуються рахунки для обліку джерел фінансування капітальних інвестицій. В тих країнах, які не використовують окремі рахунки, в обліку виникає багато непорозумінь, пов'язаних з формуванням первісної вартості об'єктів необоротних активів. Нещодавне

запровадження НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» спрямоване на адаптування звітності вітчизняних підприємств до міжнародних стандартів фінансової звітності.

10. Однією з найважливіших стадій системи управління інвестиційними процесами є належний контроль за їх здійсненням. Рекомендовано впровадження на ПП «Агрофірма Батьківщина» системи внутрішнього контролю за ефективністю здійснених капітальних інвестицій. Найбільш доцільним є здійснення контрольних функцій обліковими працівниками, що здійснюють облік господарських операцій з інвестиційних процесів капітального та фінансового спрямування.

11. Побудова системи обліково-контрольного забезпечення управління інвестиційними процесами надає можливість визначення пріоритетних завдань розвитку сільськогосподарського агроформування в напрямку ефективної інноваційно-інвестиційної політики. В роботі доведена здатність інвестиційних процесів капітального та фінансового характеру формувати додатковий прибуток.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамович І.В. Напрями активізації державної політики щодо залучення іноземних інвестицій в економіку України // Економіка та держава. – 2006. – №9. – 25-27с.
2. Андрійчук Р.В. Методологія грошової рентабельності інвестицій в оцінці вартості підприємства//Економіка АПК. – 2010. – №3. – С.158-165.
3. Білик Р. Інвестиції: оподаткування та механізм оптимізації витрат // Финансовая консультація. – 2012. – №23-24. – С.40-48.
4. Бень Т. Порівняльний аналіз визначення економічної ефективності інвестиційних проектів за різними методиками// Економіка України. – 2009. – №11. – С.34-41.
5. Бланк І. А. Фінансовий менеджмент. Учбовий курс. — К: Ельга — Ніка—Центр, 2004. — 656с .
6. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент. – К.: Итем, Лтд. – 2005. – 315с.
7. Бондар М.О. Оцінювання рівня інноваційно-інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств /М.О.Бондар//Матеріали міжнар. наук.-практич. конф., 12-13 травня 2016 року «Розвиток аграрної економіки в умовах інституціональних трансформацій». – Вінниця, ВНАУ, 2016. – С.228-232.
8. Бондар М.І. Сутність інвестицій в бухгалтерському обліку // Інвестиції: практика та досвід. – 2011. – №4. – С.7-9.
9. Бондар В.С. Підходи щодо визначення економічної сутності терміна «інвестиції» / В.С. Бондар // Економіка. Фінанси. Право. – 2013. – № 12. – С. 25-27.
10. Бондаренко Н.О. Аудит суб'єктів підприємницької діяльності. Начальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. –300с.
11. Вахрин П. И. Инвестиции: [учебник] / Вахрин П. И. – [2-е изд.]. - М. : Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2004. – 384 с.
12. Вініченко І.І. Амортизаційна політика в інвестиційній діяльності

- підприємств /І.І. Вініченко //Інвестиції: практика та досвід.–2011. –№ 8. –С.3-9.
13. Вінник О. М. Інвестиційне право. – К.: Правова єдність, 2009. – 616с.
14. Вовченко О. Інвестиції: економічна сутність та форми // Актуальні проблеми економіки.- 2013. – № 5. – С. 18-23.
15. Волкова І.А. Фінансовий облік. – К.: ЦУЛ. – 2008. – С.50-52.
16. Ворсовський О.Л. Вплив внутрішніх та зовнішніх економічних факторів на фінансовий потенціал інвестиційної діяльності підприємств // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – №2. – С.14-17.
17. Гавриловська І.М. Проблемні питання обліку інвестицій та шляхи їх вирішення // Економіка. Фінанси. Право. – 2012. – №5. – С.17-19.
18. Гітіна М.Ю. Облік і аналіз основних засобів в управлінні інвестиційною діяльністю/М.Ю. Гітіна//Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні напрями розвитку менеджменту, обліку та аудиту. – 2014. – С.109-112.
19. Гетьман О.М. Управління інвестиційною діяльністю підприємств в умовах кризи / О.М. Гетьман, В.Й. Даньків, Б.В. Книшева // Науковий вісник Ужгородського університету. Економіка. – 2013. – Вип. 40, Ч. 3. – С. 49-52.
20. Голов С.Ф. Фінансовий та управлінський облік/ С.Ф.Голов, В.І.Ефіменко.- К: Автоінтерсервіс, 2002. – 544с.
21. Горошко К. О. Економічна сутність інвестиції та її класифікація / К. О. Горошко // Водний транспорт. – 2012. – Вип. 3. – С. 98-103. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vodt_2012_3_20
22. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року № 436-IV.
23. Грачова Р. Капітальні інвестиції / Р. Грачова // Нова бухгалтерія. Бібліотека «Дебет-Кредит». – 2011. – С. 17-20.
24. Гудзь В.М. Організаційне забезпечення обліку капітальних інвестицій /В.М.Гудзь// Матеріали II Всеукр. наук.- практич. конф. молод. учених, 8 грудня 2016 року «Проблеми економічного, облікового, контрольного і аналітичного забезпечення управління підприємством». – Вінниця: -ПП «ТД Едельвейс і К», 2016. – С.34-36.

25. Гуцаленко Л.В., Коцупатрий М.М., Марчук У.О. Внутрішньогосподарський контроль : Навчальний посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2014. — 496 с.

26. Даньків Й. Я. До питання вдосконалення управління та обліку інвестиційної діяльності/ Й.Я. Даньків, М.Я. Остап'юк, Л.І. Калинчук // Вісник Львівської комерційної академії.—Львів. — 2011р. — Вип. 36. — С. 114-116.

27. Дука А. П. Теорія і практика інвестиційної діяльності. Інвестування: навч. посіб. / Дука А.П. — К.: Каравела, 2008. — 432 с.

28. Замятіна Н. В. Теоретико-методичні засади управління інвестиційною діяльністю підприємства / Н. В. Замятіна // Актуальні проблеми інвестиційної діяльності та страхування . — 2013. —№ 3 (11) . — С.138-142.

29. Задорожний В.Л. Інноваційна діяльність в системі інвестиційної політики України // Інвестиції: практика та досвід. — 2010. — №4. — С.26-29.

30. Зубілевич С. Нові вимоги до аудиту в ЕС / С. Зубілевич // Бухгалтерський облік і аудит. — 2011. — №7 — С.55-60.

31. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку, активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена Наказом Міністерства фінансів України №291 від 30.11.99.

32. Єфременко О.В. Особливості обліку інвестиційної нерухомості: Науковий вісник Полтавського національного технічного університету ім. Юрія Кондратюка. — 2013. — №2. — С.106-109.

33. Калетнік Г.М. Стратегіко-інституційні засади ефективного використання потенціалу аграрного сектору економіки/ Г.М. Калетнік// Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. — 2015. — №1. — С.3-15.

34. Калюга Є.В. Фінансово-господарський контроль у системі управління: монографія / Є.В. Калюга. — К.: Ельга, Ніка-Центр, 2002. — 360 с.

35. Кір'ян С.М. Облікова політика як формування інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств // Облік і фінанси АПК. — 2009. — №1. — С.68-70.

36. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року.

37. Ковальська Г.А., Подолянчук О.А. Управлінський контроль інвестиційної діяльності у виробництві біопалива/ Г.А.Ковальська, О.А. Подолянчук // Актуальні проблеми та тенденції розвитку економіки. – Сімферополь. – 2015 р. – С.80-82.

38. Ковальська Г.А., Новодворська В.В. Організація обліку інвестиційних процесів підприємств, зайнятих виробництвом біопалива/ Г.А. Ковальська, В.В Новодворська // Сучасні агротехнології: тенденції та інновації. - Вінниця. – 2015. –Том 2. –С.104-107.

39. Крупка Я. Д. Облік інвестиційно-інноваційної діяльності [Текст] : навч. посіб. / Я. Д. Крупка, С. В. Питель, І. В. Мельничук. – Тернопіль : КРОК, 2013. – 246 с.

40. Крупка Я. Д. Облік інвестиційно-інноваційної діяльності /Я.Д.Крупка, С.В.Питель, І.В.Мельничук. Навчальний посібник. – Тернопіль, ТАЙП, 2011. – 234с.

41. Кудрявцев В.М. Механізм реалізації та забезпечення інвестиційної безпеки підприємства [Електронний ресурс] / В. М.Кудрявцев // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. – 2014. – № 2(1). – С. 112-117. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/jpdf/pirpr_2014_2\(1\)__25.pdf](http://nbuv.gov.ua/jpdf/pirpr_2014_2(1)__25.pdf).

42. Лаврук В.В. Розвиток та інвестування сільськогосподарського виробництва//Економіка АПК. – 2010. – №2. – С.88-94.

43. Лацанич В.І. Особливості організації бухгалтерського обліку у зарубіжних країнах / В.І.Лацанич //Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні напрями розвитку менеджменту, обліку та аудиту. – 2014. – С.130-135.

44. Левченко О. П. Організація обліку фінансових інвестицій / О. П. Левченко // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). - 2013. – № 4. – С. 163-167. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znptdau_2013_4_34.

45. Любар О.О. Вплив особливостей сільськогосподарського виробництва на побудову бухгалтерського обліку/ О.О.Любар, В.В.Новодворська // Матеріали I Всеукр. наук.- практич. конф. молод. науковців, 14-15.04.16р. «Проблеми економічного, облікового, контрольного і аналітичного забезпечення управління підприємством». – Вінниця, ВНАУ, 2016.–С.83-86.

46. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / Т. В. Майорова; – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.

47. Марценюк-Розарьонова О.В. Інвестиційний клімат України: стан та важелі впливу/О.В. Марценюк-Розарьонова, І.Г.Пастухова // Матеріали I Всеукр. наук.- практич. конф. молод. науковців, 14-15.04.16р. «Проблеми економічного, облікового, контрольного і аналітичного забезпечення управління підприємством». – Вінниця, ВНАУ, 2016.–С.83-86.

48. Методичні рекомендації щодо застосування регістрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств, затверджені Наказом Міністерства аграрної політики України від 04.06.09р. №390.

49. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: затв. Наказом Мінфіну України від 28.03.13р. № 433.

50. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 30.09.2003р. № 561.– Режим доступу : [http:// zakon.rada.gov.ua/](http://zakon.rada.gov.ua/).

51. Міжнародні стандарти фінансової звітності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minfin.gov.ua/>

52. Міжнародний стандарт аудиту (МСА) 700 «Аудиторський висновок про фінансову звітність». - Режим доступу: http://www.apu.com.ua/attachments/article/290/Audit_2015_1_all.pdf .

53. Мисака Т.В. Методичні засади обліку залучення іноземних інвестицій // Формування ринкових відносин в Україні. – 2013. – №10. – С.73-77.

54. Мулик Т.О. Аналіз залучення прямих іноземних інвестицій у Вінницькій області/ Т.О. Мулик, Ю.М. Мудрик// Матеріали II Всеукр. наук.- практич. конф. молод. учених, 8 грудня 2016 року «Проблеми економічного, облікового,

контрольного і аналітичного забезпечення управління підприємством». – Вінниця: -ПП «ГД Едельвейс і К», 2016. – С.161-164.

55. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затв. Наказом Мінфіну України від 07.02.13р. №73.

56. Нашкерська Г.В. Фінансовий облік. – К.: Кондор. – 2009. – С.61-80.

57. Николаев М.А. Инвестиционная деятельность: [Текст] учеб. пособие /М.А. Николаев. – М.: Финансы и статистика, 2014. – 336 с.: ил.

58. Нестеренко І. В. Актуальні проблеми обліку та аудиту інвестиційної діяльності підприємства / І. В. Нестеренко // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. - 2011. - Вип. 2. - С. 61-68. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp_2011_2_12.

59. Пересада А.А. Інвестування: Навчальний посібник. – К.:КНЕУ. – 2004. – 250с.

60. Петрик О. Облік, аналіз і аудит капітальних інвестицій відповідно до міжнародних і національних стандартів / І. Чумакова, О. Петрик // Бухгалтерський облік і аудит. – 2013. – № 9. – С. 24-34.

61. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI із змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

62. Подолянчук О.А. Внутрішній аудит: сучасний погляд /О.А.Подолянчук// Матеріали міжнар. наук.- практич. конф., 12-13.05.16р. «Розвиток аграрної економіки в умовах інституціональних трансформацій». – Вінниця, ВНАУ, 2016. – С.102-106.

63. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене наказом Міністерства фінансів України №92 від 27.04.00р. із змінами та доповненнями.

64. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18.10.1999 р. № 242 зі змінами і доповненнями.

65. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 17.05.00 р. №284, зі змінами та доповненням.

66. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 24.02.00 р. №91, зі змінами та доповненнями.

67. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 23.07.99 р. №499, зі змінами та доповненнями.

68. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 23 «Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18.06.01 р. №303, зі змінами та доповненнями.

69. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 30 «Біологічні активи», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 18.11.05 р. №790.

70. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №16 «Витрати», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.12.99р. №318 зі змінами і доповненнями.

71. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 24 «Прибуток на акцію», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 16.07.01 р. №344, зі змінами та доповненнями.

72. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: затв. наказом Міністерства фінансів України від 24.05.95р.№88 .

73. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: затв. Наказом Міністерства фінансів України від 02.09.14р. №879.

74. Полякова В. А., Балан О.С. Методичне забезпечення обліку і аудиту капітальних інвестицій в інвестиційному проекті підприємства/ В. А. Полякова, О.С. Балан //Сучасні інформаційні технології та телекомунікаційні мережі.- Одеса: ОНПУ.-2014р.- вип. 49. с. 37-40. - Режим доступу: http://storage.library.opu.ua/online/conference/tez_49/6-22.pdf.

75. Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди): Закон України від 15.03.01 №2299-III.

76. Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19.03.96 №93/96-ВР.

77. Про Державний бюджет України на 2017 рік: Закон України від 28.12.16р. № 80 –УІІІ.

78. Про захист іноземних інвестицій на Україні: Закон України від 10 вересня 1991 року № 1540а –ХІІ.

79. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.91р. №1560-ХІ.

80. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV

81. Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агенства по гарантіях інвестицій: Закон України від 03.06.92 року № 2402-ХІІ.

82. Про затвердження Порядку видачі, обліку і погашення векселів, виданих під час ввезення в Україну майна як внеску іноземного інвестора до статутного фонду підприємства з іноземними інвестиціями, а також за договорами (контрактами) про спільну інвестиційну діяльність: постанова КМУ України від 7 серпня 1996 р. № 937.

83. Про затвердження методики інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій: Наказ Агенства з питань запобігання банкрутству від 23.02.98 р. №22.

84. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99р. №996 зі змінами та доповненнями.

85. Про цінні папери та фондову біржу: Закон України від 18.06.91 №120 зі змінами та доповненнями.

86. Про аудиторську діяльність: Закон України прийнятий Верховною Радою України від 22.04.93р. №3125-ХІІ (зі змінами і доп.)

87. Про облікову політику : лист Міністерства фінансів України від 21.12.2005 р. № 31-34000-10-5 / 27793. [Електрон. ресурс]. / Україна. Мін-во

фінансів. – Режим доступу : [http://www. http://zakon2.rada.gov.ua](http://www.zakon2.rada.gov.ua).

88. Райковська О.М. Відображення результату від інвестиційної діяльності на рахунках та в фінансовій звітності сільськогосподарських підприємств /О.М. Райковська // Облік і фінанси АПК. – 2009. – №1. – С.84-88.

89. Савченко Р.О. Організація обліку капітальних витрат на поліпшення земель сільськогосподарського призначення /Р.О. Савченко, О.Ф.Ярмолюк// Економічні науки. – Вісник ЖДТУ. – 2012. – №1(59). – С.185-186.

90. Слюсарчук О.П. Вплив держави на формування інвестиційного клімату України: стан та фактори /О.П. Слюсарчук // Інвестиції: практика та досвід. – 2015. – №12. – С.72-76.

91. Соловей В. В. Організаційне забезпечення обліку капітальних інвестицій // Сучасні тенденції, новації, перспективи фінансового механізму та обліково-аналітичного забезпечення економічного розвитку діяльності суб'єктів господарювання: теорія, методика, практика (кол.монографія)/під.ред. Н.Л. Правдюк. – Вінниця: Видавництво ПП «ГД «Едельвейс і К», 2014. – С. 294-300.

92. Сподіна В. О. Інновації та інвестиції: сутність і взаємозв'язок // В. О. Сподіна // Ефективна економіка// - № 12, 2013 [Електронний ресурс]: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2640>

93. Сук П. Облік амортизації сільськогосподарської техніки /П.Сук, О.Криворот// Зб. наук. праць II міжнар. наук.-практ. конф. «Стратегія збалансованого використання економічного, технологічного та ресурсного потенціалу країни», 01.06.16р. (ПДАТУ, м. Кам'янець-Подільський). – Тернопіль : Крок, 2016. – С.220-222.

94. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: Підручник. – 5-те вид. допов. і перероб. – К.: Алерта, 2011. – 976 с.

95. Фінансовий облік. Навч. посібник. /За ред. В.К. Орлової, М.С.Орлів, С.В.Хоми.-2-ге вид., доп. і перероб.-К.: Центр учбової літератури, 2010. – 510 с.

96. Філозоп О.В. Внутрішній аудит та внутрішній контроль: розмежування понять / О.В. Філозоп // Вісник Житомирського державного технологічного університету, 2009. – №4. – С. 177-182.

97. Федоренко В.Г., Гойко А.Ф. Інвестознавство: Підручник – К.: МАУП, 2000. – 408 с.
98. Федоренко В. Інвестиції та економіка України / В. Федоренко // Економіка України. – 2011. – № 5. - С. 12-16.
99. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV.
100. Царенко О.М. Економічний аналіз діяльності підприємств агропромислового комплексу: Навч.посібник. – 2-ге вид., перероб. Суми: Університетська книга, 2009. – 239 с.
101. Чабанюк О.М., Балецька Т.І. Звіт про рух грошових коштів та його місце в управлінні підприємством /О.М.Чабанюк, Т.І.Балецька //Економічний простір. – 2012. – №9. – С.250-255.
102. Череп А.В. Інвестознавство. – К.: Кондор. –2006. – 398с.
103. Шара Є.Ю. Фінансовий облік – I [текст]: навч. посіб./Є.Ю.Шара, О.О.Бідюк, Н.В. Гуріна, І.Є.Соколовська-Гонтаренко. –К.: «Центр учбової літератури», 2012. – 408 с.
104. Шершун І. Облікова політика підприємства – Наказ №1/І.Шершун // Все про бухгалтерський облік. – 2011. – №6. – С.19-24.
105. Шершун І. Звіт про рух грошових коштів// Все про бухгалтерський облік – 2013. – № 33. – С. 29-37.
106. Шило Ю. М. Облік капітальних інвестицій в об'єкти нерухомості / Ю. М. Шило // Економіка АПК. – 2012. – № 4. – С. 107-112.
107. Шевчук О.Д. Фінансовий аналіз в аудиторській діяльності /О.Д.Шевчук, Ціхунь Т.С.// Матеріали міжнар. наук.- практич. конф., 12-13.05.16р. «Розвиток аграрної економіки в умовах інституціональних трансформацій». – Вінниця, ВНАУ, 2016. – С.143-147.
108. Щербатюк А.А. Інвестиційний клімат в Україні /А.А.Щербатюк //Актуальні проблеми фінансової системи України. – 2014. – С.149-151.
109. Яворова Г.В.Внутрішньогосподарський контроль в системі управління підприємством /Г.В. Яворова// Інноваційна економіка.-2013. –№4. –С.303-305.
110. <http://www.ukrstat.gov.ua/>

ДОДАТКИ